

Bryssel 18.9.2020
COM(2020) 565 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Tasa-arvon unioni: EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020-2025

Meidän on puhuttava rasismista. Ja meidän on toimittava. Suuntaa on aina mahdollista muuttaa, jos siihen on tahto. Olen iloinen voidessani elää yhteiskunnassa, jossa rasismi tuomitaan. Meidän ei kuitenkaan pitäisi pysähtyä tähän. Euroopan unionin motto on ”Moninaisuudessaan yhtenäinen”. Meidän tehtävämme on toimia näiden sanojen mukaisesti.

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen (puhe Euroopan parlamentissa 17. kesäkuuta 2020)

1. Johdanto: ”Moninaisuudessaan yhtenäinen” -periaatteesta käytännön toimintaan

Rotuun tai etniseen alkuperään perustuva syrjintä¹ on kielletty Euroopan unionissa (EU). Silti tällaista syrjintää esiintyy edelleen yhteiskunnassamme. Ei riitä, että rasismia vastustetaan periaatteessa. Meidän on myös toimittava sitä vastaan.

Rasismi² vahingoittaa yhteiskuntaa monin eri tavoin. Välittömimmin se merkitsee sitä, että monet Euroopassa asuvat ihmiset kohtaavat syrjintää, joka vaikuttaa heidän ihmisarvoonsa, mahdollisuuksiinsa elämässä, vaurauteensa ja hyvinvointiinsa sekä usein myös henkilökohtaiseen turvallisuuteensa. Syrjintä merkitsee myös sitä, ettei EU:n arvoja kunnioiteta. Kaikkien EU:n kansalaisten olisi voitava nauttia perusoikeuksistaan ja -vapauksistaan sekä yhdenvertaisesta osallistumisesta yhteiskuntaan rodusta³ tai etnisestä alkuperästä⁴ riippumatta. Sosiaalinen, poliittinen ja taloudellinen vahvuutemme perustuu siihen, että olemme moninaisuudessaan yhtenäisiä – rasismi heikentää meitä kaikkia. EU voi ja sen täytyy tehdä enemmän varmistaakseen yhdenvertaisen kohtelun ja tasa-arvon kaikille.

Nyt on tilinteon hetki. Yli puolet eurooppalaisista uskoo, että tällainen syrjintä on yleistä heidän maassaan⁵. Tasa-arvoa kuuluttavien arvojemme ja todellisuudessa syvälle juurtuneen rasismin välistä ristiriitaa ei voida jättää huomiotta: maailmanlaajuinen Black Lives Matter -liike on ollut tästä synkkänä muistutuksena. On aika tunnustaa rasismin ja rotusyrjinnän yleisyys ja torjua niitä sekä pohtia, mitä voimme tehdä paikallisella, kansallisella ja EU:n tasolla sekä kansainvälisesti. EU perustuu monimuotoisuuteen ja moniarvoisen, suvaitsevan ja syrjimättömän yhteiskunnan edistämiseen: meidän ei ole toimittava vain, koska se on velvollisuutemme, vaan myös, koska se on arvojemme mukaista. Arvojen ylläpitäminen alkaa omasta toimielimestämme. Komissio toteuttaa toimenpiteitä parantaakseen merkittävästi henkilöstönsä monimuotoisuutta ja varmistaakseen, että kaikki voivat menestyä ja osallistua tasavertaisesti työympäristössä.

¹ Rotuun tai etniseen alkuperään perustuva välitön tai välillinen syrjintä määritellään rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY (rotusyrjintädirektiivi) 2 artiklassa.

² Euroopan neuvoston Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission mukaan rasismilla tarkoitetaan ”uskoa, jonka mukaan ’rodun’, ihonvärin, kielen, uskonnon, kansalaisuuden tai kansallisen tai etnisen alkuperän kaltainen peruste oikeuttaa henkilön tai henkilöryhmän halventamisen tai käsityksen henkilön tai henkilöryhmän paremmuudesta”.

³ Ilmaisun ”rotu” käyttäminen ei merkitse sellaisten teorioiden hyväksymistä, joilla pyritään määrittämään erillisten ihmisrotujen olemassaolo.

⁴ Etnisen alkuperän käsitteestä ks. 16. heinäkuuta 2015 annettu tuomio, *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C- 83/14, EU:C:2015:480, 46 kohta.

⁵ Eurobarometri 2019; Syrjintä EU:ssa.

Rasismia esiintyy eri muodoissa. Ilmeisimpiä ovat yksittäisten henkilöiden selvät rasismien ja rotusyrjinnän ilmaukset. Aivan liian usein syrjinnän perusteena käytetään rotua tai etnistä alkuperää – covid-19-pandemia ja terrori-iskujen jälkimainingit ovat vain tuoreimpia esimerkkejä tilanteista, joissa syy on aiheettomasti säilytetty rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluville. Aasialaista tai afrikkalaista syntyperää olevat henkilöt, muslimit, juutalaiset ja romanit ovat kaikki kärsineet suvaitsemattomuudesta. Muut, vähemmän ilmeiset rasismien ja rotusyrjinnän muodot, kuten tiedostamattomiin ennakkoluuloihin perustuvat muodot, voivat kuitenkin olla yhtä vahingollisia. Rasismi ja syrjivä käyttäytyminen voi olla juurtunut sosiaalisiin, taloudellisiin ja poliittisiin instituutioihin, mikä vaikuttaa vallankäyttöön ja poliittiseen päätöksentekoon. Tällainen rakenteellinen rasismi ylläpitää esteitä, joita kansalaiset kohtaavat pelkästään rodun tai etnisen alkuperänsä vuoksi. Rasismia kohtaavat ihmiset voivat tuntea päivittäin, miten se vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa saada työtä, terveydenhoitoa, asunto, rahoitusta tai koulutusta, tai kuinka se ilmenee väkivaltana.

Rasismilla on eri muotoja, kuten tummaihoisten vastaisuus, mustalaisvastaisuus, antisemitismi ja aasialaisvastaisuus, jotka liittyvät uskuntoon tai vakaumukseen esimerkiksi muslimivihan tapauksessa. Kaikille niille on yhteistä se, että ennakkoluuloihin perustuvat stereotyyppit heikentävät yksilön arvoa. Uskonnon tai vakaumuksen lisäksi rasismi voi liittyä myös muihin syihin kuten sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, ikään ja vammaisuuteen perustuvaan syrjintään ja vihaan, tai se voi kohdistua maahanmuuttajiin. Tämä on otettava huomioon tarkastelemalla asiaa intersektionaalista⁶ näkökulmasta.

EU:lla on käytössään oikeudelliset välineet ja kattava toimintapolitiikka todellisen tasa-arvon unionin luomiseksi. Tätä kehystä ollaan nyt vahvistamassa tietyillä tasa-arvoaloilla⁷. Komissio täydentää näitä temaattisia toimia esittämällä kattavan strategian, jolla varmistetaan, että EU:n perusoikeuskirjaa sovelletaan tehokkaasti jäsenvaltioissa ja että perusoikeuskirjan oikeudet, myös tasa-arvo ja syrjimättömyys, toteutuvat kaikille.

Toimintasuunnitelmassa esitetään joukko toimenpiteitä, joilla tehostetaan toimia, autetaan rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvia ihmisiä saamaan äänensä kuuluville ja saatetaan yhteen kaikkien tasojen toimijat, jotta rasismiin voidaan puuttua yhdessä tehokkaammin ja rakentaa kaikille rasismista ja syrjinnästä vapaa elämä.

⁶ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 10 artiklan mukaan unioni ”pyrkii politiikkojensa ja toimijensa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan kaiken sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskuntoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän”. Euroopan tasa-arvoinstituutin määritelmän mukaan intersektionaalisuus on ”analyttinen työkalu sen tarkasteluun, miten biologinen ja sosiaalinen sukupuoli vaikuttavat samanaikaisesti muiden yksilön ominaisuuksien/identiteettien kanssa ja miten näiden tekijöiden vuorovaikutus vaikuttaa yksilöllisiin kokemuksiin syrjinnästä”. Tämä määritelmä soveltuu yhtä hyvin kaikenlaiseen syrjintään.

⁷ Näihin sisältyvät tiedonanto [Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025](#), (COM(2020)152 final), sekä romaneja ja hlbt-henkilöitä koskevat kohdenneet lähestymistavat myöhemmin tänä syksynä. Lisäksi vuonna 2020 on tarkoitus esittää kotouttamista ja osallisuutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma, ja vuonna 2021 esitetään uusi vammaisten oikeuksia koskeva strategia ja kehitetään antisemitismin vastaisia toimia.

2. Yksilöiden harjoittama rasismi – ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvien vahinkojen torjuminen

⁸ Laatikossa annetut luvut perustuvat seuraaviin perusoikeusviraston tutkimuksiin: [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus – tärkeimmät tulokset \(2017\)](#); [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus. Muslimit – Poimintoja tuloksista \(2017\)](#); [Kokemuksia ja näkemyksiä antisemitismistä – Toinen tutkimus juutalaisten syrjinnästä ja juutalaisiin kohdistuvista viharikoksista EU:ssa \(2018\)](#); [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Romanit – Poimintoja tuloksista \(2016\)](#); [Tummaihoisena EU:ssa \(2018\)](#).

⁹ FRA: [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus – tärkeimmät tulokset \(2017\)](#).

¹⁰ FRA: Kokemuksia ja näkemyksiä antisemitismistä – Toinen tutkimus juutalaisten syrjinnästä ja juutalaisiin kohdistuvista viharikoksista EU:ssa (2018).

¹¹ FRA: [Tummaihoisena EU:ssa \(2018\)](#).

2.1. Rasismin ja rotusyrjinnän torjuminen lainsäädännöllä: uudelleentarkastelu ja toimet

Syrjinnän, rasismin, muukalaisvihan ja muunlaisen suvaitsemattomuuden torjunta Euroopan tasolla perustuu nykyisin vakiintuneeseen EU:n oikeudelliseen kehykseen. Se perustuu useisiin perussopimusten määräyksiin¹² sekä syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa koskeviin yleisiin periaatteisiin, jotka on vahvistettu myös EU:n perusoikeuskirjassa¹³.

Rasismin torjunta edellyttää päättäväisiä toimia monilla aloilla, mutta lain tarjoama suoja on ratkaisevan tärkeä. Kattava syrjinnältä suojaava järjestelmä edellyttää ennen kaikkea oikeudellisen kehyksen tehokasta täytäntöönpanoa sen varmistamiseksi, että yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia noudatetaan käytännössä. Se tarkoittaa myös sen varmistamista, että tässä suojelussa ei ole aukkoja. Viimeaikaiset tapahtumat, joissa rodulliset jännitteet ovat tulleet korostetusti esiin, ovat herättäneet huolta siitä, ettei rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän vastaista oikeudellista suojaa ole pantu tehokkaasti täytäntöön. Tähän liittyy myös huoli lainvalvontaelinten ja vähemmistöjen välisestä suhteesta (ks. jäljempänä kohta 2.2).

Komissio tekee **kattavan arvioinnin** voimassa olevasta oikeudellisesta kehyksestä määrittääkseen, miten sen täytäntöönpanoa voidaan parantaa, onko se edelleen tarkoituksenmukainen ja onko siinä puutteita, jotka on korjattava. Arvioinnissa hyödynnetään EU:n lainsäädännön kansallisen täytäntöönpanon jatkuvaa seuranta, erityisesti jäsenvaltioiden kanssa käytävää säännöllistä vuoropuhelua ja tulevaa kertomusta rotusyrjintädirektiivin täytäntöönpanosta. Sidosryhmien – erityisesti rasismin ja rotusyrjinnän kohteeksi joutuneiden henkilöiden huolenaiheita edustavien ryhmien – antama palaute on myös olennaisen tärkeää, jotta voidaan määrittää, mitä muutoksia on tehtävä EU:n toimien laajuuden ja vaikutuksen maksimoimiseksi.

Rotusyrjintädirektiivi ja tasa-arvoelimet

Rotusyrjintädirektiivi¹⁴ on tarjonnut oikeudellisen suojan rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää vastaan yli kahden vuosikymmenen ajan. Siinä kielletään rotuun tai etniseen alkuperään perustuva välitön ja välillinen syrjintä työssä ja ammatissa, koulutuksessa, sosiaalisessa suojelussa, terveydenhuolto mukaan luettuna, sosiaalietuuksissa sekä yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palvelujen, myös asumisen, saatavuudessa ja tarjonnassa. Komissio on viime vuosina tehostanut **direktiivin täytäntöönpanon seuranta**. Erityistä huomiota on kiinnitetty romanilasten syrjintään koulutuksessa. Komissio antaa vuonna 2021 **kertomuksen direktiivin soveltamisesta**¹⁵ ja ehdottaa mahdollista **lainsäädäntöä vuoteen 2022 mennessä**. Kertomuksessa arvioidaan, mitä direktiivin täytäntöönpanosta olisi otettava opiksi, ja yksilöidään mahdolliset puutteet: yksi ala, jota on tarkasteltava erityisesti mahdollisen uuden lainsäädännön näkökulmasta, on **lainvalvonta**¹⁶. Kertomuksen perusteella voidaan myös suunnitella jatkuvia toimia, joilla pyritään priorisoimaan **rikkomusmenettelyjä**, joilla on merkittävä vaikutus.

¹² Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 ja 10 artikla ja SEUT-sopimuksen 19 artikla ja 67 artiklan 3 kohta.

¹³ Erityisesti 20 ja 21 artikla.

¹⁴ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY.

¹⁵ Kertomus esitetään yhdessä yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annettua neuvoston direktiiviä 2000/78/EY koskevan kertomuksen kanssa.

¹⁶ Ks. lainvalvontaviranomaisten harjoittaman syrjinnän torjuntaa koskeva kohta 2.2.

Direktiivissä edellytetään, että kaikki jäsenvaltiot nimeävät elimen, joka antaa riippumatonta apua syrjinnän uhreille, edistää tasa-arvoa, toteuttaa riippumattomia selvityksiä ja antaa riippumattomia raportteja ja suosituksia. Nämä **tasa-arvoelimet** ovat olennaisen tärkeitä sen varmistamiseksi, että syrjinnän kohteeksi joutuneet yksilöt ja ryhmät voivat käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti. Tasa-arvoelinten olisi voitava suorittaa tehokkaasti niille EU:n lainsäädännössä osoitetut tehtävät. EU:n lainsäädännössä jätetään kuitenkin jäsenvaltioille harkintavaltaa tasa-arvoelinten toimivallan ja toiminnan suhteen. Tämä on johtanut merkittäviin eroihin kansallisten tasa-arvoelinten välillä. Komissio pyrki kaventamaan näitä eroja antamalla vuonna 2018 suosituksen tasa-arvoelimiä koskevista normeista¹⁷. **Tasa-arvoelinten rooli ja riippumattomuus** sekä mahdollinen uuden **lainsäädännön tarve näiden elinten aseman vahvistamiseksi** ovat tärkeitä aiheita vuonna 2021 annettavassa kertomuksessa.

Komissio kannustaa jäsenvaltioita myös mahdollistamaan kansallisella tasolla **strategiset oikeudenkäynnit**¹⁸ tasa-arvoelimiä koskevista normeista annetun komission suosituksen ja kansallisten menettelysääntöjensä mukaisesti. Strategiset oikeudenkäynnit ovat avainasemassa yleisen tietoisuuden lisäämisessä ja ihmisoikeuksien selkiyttämässä ja suojelussa.

Tällä hetkellä EU:n syrjinnänvastaista lainsäädäntöä sovelletaan työelämän ja ammatillisen koulutuksen ulkopuolella vain sukupuoleen ja rodulliseen tai etniseen alkuperään¹⁹. Ei ole olemassa horisontaalista lähestymistapaa, joka kattaisi kaikki syrjintäperusteet. Jotta voitaisiin tulla aukot suojelussa kaikenlaista syrjintää vastaan, komissio kannustaa neuvostoa saavuttamaan yksimielisyyden, jotta se voisi hyväksyä komission **vuonna 2008 esittämän ehdotuksen uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta**²⁰.

Rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa koskeva puitepäätös sekä muut oikeudelliset keinot rasismien torjumisesta

Rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin tehdyllä puitepäätöksellä²¹ pyritään varmistamaan, että rasismien ja muukalaisvihan vakavista ilmenemismuodoista voidaan määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia kaikkialla EU:ssa. Tämän säädöksen tehokas täytäntöönpano on olennaisen tärkeää sen varmistamiseksi, että vihapuheeseen ja viharikoksiin reagoidaan tehokkaasti rikosoikeudellisin keinoin ja että rikosten uhrin tunnustetaan ja heille tarjotaan

¹⁷ Komission suositus (EU) 2018/951, annettu 22 päivänä kesäkuuta 2018, tasa-arvoelimiä koskevista normeista.

¹⁸ Strategisia oikeudenkäyntejä käytetään valittaessa sopivia asioita ("koetapauksia"), jotka viedään tuomioistuimeen tietyn lopputuloksen saavuttamiseksi. Tarkoituksena on, että näillä oikeudenkäynneillä on laajempi myönteinen vaikutus lainsäädännön ja politiikan kehittämiseen ja että ne muodostavat ennakkotapauksen vastaavanlaisissa tapauksissa tehtäville ratkaisuille.

¹⁹ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta; neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla.

²⁰ COM(2008) 426 final.

²¹ Neuvoston puitepäätös 2008/913/YOS, tehty 28 päivänä marraskuuta 2008, rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin. Puitepäätöksessä edellytetään, että jäsenvaltiot kriminalisoivat julkisen yllyttämisen väkivaltaan tai vihaan rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella (myös verkossa).

tehokkaat oikeussuojakeinot. Puitepäättöstä täydentää **uhrien oikeuksia koskeva direktiivi**²², jolla pyritään muun muassa varmistamaan viharikosten ja vihapuheen uhrien oikeussuoja, suojeleminen ja tukeminen.

Komissio on vuodesta 2014 lähtien²³ seurannut puitepäättöksen saattamista osaksi EU:n jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiä. Vakavaa huolta aiheuttaa se, missä määrin vihapuhe ja viharikokset on asianmukaisesti kriminalisoitu kansallisissa rikoslaeissa. Komissio pyrkii ensisijaisesti varmistamaan puitepäättöksen **täysimääräisen ja asianmukaisen saattamisen osaksi kansallista lainsäädäntöä ja täytäntöönpanon** kaikkialla EU:ssa erityisesti silloin, kun vihapuheen määritelmää tai viharikosten kriminalisointia ei ole saatettu asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja käynnistää tarvittaessa rikkomusmenettelyjä.

Rasismia esiintyy myös verkossa. Puitepäättöksessä edellytetään, että jäsenvaltiot kriminalisoivat myös verkossa tapahtuvan julkisen yllyttämisen väkivaltaan tai vihaan rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella. **Verkossa esiintyvä laiton vihapuhe** lisääntyy kuitenkin edelleen, ja rasistinen vihapuhe on yleinen ilmiö²⁴. Komissio julkaisi neljä vuotta sitten käytännesäännöt verkossa esiintyvän laittoman vihapuheen torjumiseksi²⁵. Niiden mukaan verkkoalustat sitoutuivat vapaaehtoisesti tarkistamaan ja tarvittaessa poistamaan laittoman vihapuheen. Käytännesääntöjen viides arviointi osoittaa, että verkossa esiintyvän vihapuheen poistamisessa on saavutettu huomattavaa edistystä²⁶, mutta alustojen on vielä parannettava avoimuutta ja käyttäjille annettavaa palautetta. Komissio jatkaa yhteistyötä tietotekniikkayritysten kanssa ja laajentaa näitä toimia muille sosiaalisen median alustoille, myös pääasiassa lasten ja nuorten käyttämille alustoille, sekä edistää käytännön toimia verkossa esiintyvän vihapuheen torjumiseksi ja monimuotoisuuden hyväksynnän edistämiseksi.

Seuraava askel on **digitaalisia palveluja koskeva säädös**, jossa lisätään ja yhdenmukaistetaan verkkoalustojen ja tietopalvelujen tarjoajien vastuita ja vahvistetaan verkkoalustojen sisältöpolitiikan valvontaa EU:ssa²⁷. Harkittavana oleviin vaihtoehtoihin kuuluu velvoite ottaa käyttöön ilmoitus- ja toimintajärjestelmiä sekä raportointi- ja avoimuusvelvoitteita, joiden mukaan alustojen on annettava tietoja siitä, miten ne käsittelevät laitonta sisältöä, kuten vihapuhetta. Tämä edistäisi sellaisia sisällön moderointia koskevia toimintaperiaatteita, joilla turvataan sananvapaus verkossa, ja tarjoaisi samalla perustan

²² Direktiivin 2012/29/EU mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava rikoksen uhrien oikeudenmukainen ja syrjimätön kohtelu kiinnittäen erityistä huomiota sellaisten rikosten uhriin, joiden motiivina on ennakkoluulo tai syrjintä. Ks. uhrien tukea koskevista keskeisistä periaatteista vuonna 2017 annettu asiakirja, jossa selvitetään uhrien oikeuksia koskevan direktiivin ja viharikoksilta annettavan suojan välisiä yhteyksiä; http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874

²³ Komissio sai 1. joulukuuta 2014 valtuudet valvoa, että jäsenvaltiot saattavat puitepäättökset, myös tämän säädöksen, osaksi kansallista lainsäädäntöään. Ks. myös komission vuonna 2014 Euroopan parlamentille ja neuvostolle antama kertomus rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2008/913/YOS täytäntöönpanosta (COM(2014) 27 final).

²⁴ Vuonna 2016 tehty Eurobarometri-tutkimus osoitti, että lähes puolet verkkokeskusteluihin osallistuneista epärovi osallistua verkkokeskusteluihin vihan ja uhkien vuoksi: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/media-pluralism-and-democracy-special-eurobarometer-452>

²⁵ Komissio hyödynsi käytännesäännöistä saatuja kokemuksia laatiessaan 1. maaliskuuta 2018 annettua suosittelua toimenpiteistä laittoman verkkosisällön torjumiseksi (C(2018) 1177).

²⁶ Komission kesäkuussa 2020 julkaisemien viimeisimpien seurantatulosten mukaan tietotekniikkayritykset arvioivat 90 prosenttia ilmoitetusta sisällöstä 24 tunnin kuluessa ja poistavat 71 prosenttia laittomana vihapuheena pidetystä sisällöstä. Lisätietoja ja vihapuheen ilmoittamisessa käytetyt perusteet ovat saatavilla osoitteessa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

²⁷ Tiedonanto [Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa](#) – COM(2020) 67.

tietojen keräämiselle verkossa esiintyvän rasistisen vihapuheen laajuudesta ja tyypeistä, mikä auttaisi kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia päättäjiä muotoilemaan toimintalinjoja, joilla puututaan tehokkaasti rasismiin.

Komissio laatii EU:n internetfoorumin puitteissa yhdessä jäsenvaltioiden ja internetyritysten kanssa viiteluettelon kielletyistä väkivaltaisista ääriilikkeistä ja niiden symboleista, jota voidaan käyttää vapaaehtoiselta pohjalta sisällön moderoinnissa. Se on tarkoitus esitellä EU:n internetfoorumin ministerikokouksessa joulukuussa 2020.

Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä²⁸ asetetaan vaatimuksia audiovisuaalisten mediapalvelujen ja videonjakoalustojen käyttäjien suojelemiseksi yllyttämiseltä väkivaltaan tai vihaan sekä syrjivältä audiovisuaaliselta kaupalliselta viestinnältä. Siinä veloitetaan myös videonjakoalustat toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä käyttäjien suojelemiseksi rasistiselta ja muukalaisvihamieliseltä sisällöltä.

On syytä korostaa, että kaikissa sananvapautta rajoittavissa toimenpiteissä on noudatettava soveltuvin osin perusoikeuskirjan 11 ja 52 artiklassa esitetyt vaatimuksia sekä jäsenvaltioiden valtiosääntöperinteitä.

Komissio aikoo

- laatia vuonna 2021 kertomuksen rotusyrjintädirektiivin täytäntöönpanosta;
- esittää vuoteen 2022 mennessä lainsäädäntöä, jota tarvitaan puutteiden korjaamiseksi, mukaan lukien tasa-arvoelinten aseman ja riippumattomuuden vahvistaminen;
- varmistaa, että rasismien ja muukalaisvihan torjumista koskeva puitepääotos saatetaan täysimääräisesti ja asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pannaan täytäntöön kaikkialla EU:ssa, myös rikkomusmenettelyjen avulla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- varmistamaan, että EU:n lainsäädäntö saatetaan täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä ja että sitä sovelletaan asianmukaisesti;
- pääsemään nopeasti yksimielisyyteen komission vuonna 2008 esittämästä ehdotuksesta uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2.2. EU:n lainsäädännön ulkopuolella – lisätoimet rasismien torjumiseksi jokapäiväisessä elämässä

Lainvalvontaviranomaisten harjoittaman syrjinnän torjunta

Tehokas poliisitoiminta ja perusoikeuksien kunnioittaminen täydentävät toisiaan. Lainvalvontaviranomaiset ovat keskeisiä toimijoita sen varmistamisessa, että lakia noudatetaan ja että turvallisuus varmistetaan. Rasismien torjunta edellyttää monimuotoisuuden tunnustamista ja oikeudenmukaisen lainvalvonnan varmistamista. Syrjinnästä on kuitenkin raportoitu jo pitkään: perusoikeusvirasto on selvittänyt tutkimuksissaan myös laitonta

²⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/1808, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) muuttamisesta. Direktiivissä kannustetaan käyttämään yhteis- ja itsesääntelyä jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien sallimissa rajoissa.

profilointia ja poliisin toimia²⁹. Tällainen syrjintä voi vahingoittaa luottamusta viranomaisiin ja johtaa muihin kielteisiin tuloksiin, kuten rikosten ilmoittamatta jättämiseen ja viranomaisten vastustamiseen.

EU:n virastot, kuten perusoikeusvirasto ja Euroopan unionin lainvalvontakoulutusvirasto (CEPOL), ovat jo antaneet käyttöön merkittäviä resursseja³⁰ parantaakseen jäsenvaltioiden valmiuksia varmistaa, että valtiolliset toimijat kunnioittavat perusoikeuksia ja -periaatteita erityisesti syrjimättömyyden alalla. Myös kansainväliset järjestöt ovat edistäneet tämän tavoitteen saavuttamista³¹.

Lainvalvontaviranomaiset käyttävät profilointia yleisesti ja oikeutetusti rikosten ehkäisemiseen, tutkimiseen ja syytteenpanoon. **Profilointi, joka johtaa syrjintään**³² tiettyjen henkilötietojen, kuten rodullista tai etnistä alkuperää koskevien tietojen, perusteella, on kuitenkin laitonta³³. Euroopan neuvoston Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (ECRI) varoitti heinäkuussa 2020 erityisesti rotuprofiloinnista³⁴.

Komissio tukee rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjuntaa käsittelevän korkean tason työryhmän kautta jäsenvaltioita niiden pyrkiessä ehkäisemään syrjiviä asenteita lainvalvonnassa, kehittämään tarvittavia taitoja viharikosten tutkintaan ja syytteenpanoon sekä varmistamaan uhrien oikeudenmukaisen ja asianmukaisen kohtelun³⁵. Tähän sisältyy EU:n jäsenvaltioiden tärkeimpien puutteiden ja tarpeiden kartoitus sekä koulutustoimet viharikosten havaitsemista ja syytteenpanemista varten. Perusoikeusvirastoa pyydetään keräämään ja levittämään hyviä käytäntöjä, joilla edistetään **oikeudenmukaista poliisitoimintaa** poliisien nykyisen koulutuskäsikirjan³⁶ ja laittoman profiloinnin ehkäisemistä koskevan oppaan³⁷ pohjalta. Viraston olisi myös jatkettava tietojen keräämistä ja julkaisemista poliisin asenteista vähemmistöjä kohtaan CEPOL:n olisi tehostettava työtään ihmisoikeuksia, etiikkaa ja rasismia koskevien kattavien koulutuspakettien laatimiseksi ja lisättävä keskitason ja ylempien poliisien sekä lainvalvontaviranomaisten edustajien tietoisuutta oikeudenmukaisesta ja osallistavasta poliisitoiminnasta³⁸.

²⁹ Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus – tärkeimmät tulokset (2017).

³⁰ Ks. esimerkiksi katsaus resursseihin ja aloitteisiin viharikoksia koskevien koulutusohjelmien tukemiseksi EU:n jäsenvaltioissa, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=43147

³¹ Euroopan neuvosto; Etyj:n demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto.

³² Profilointiin kuuluu ihmisten luokittelu heidän (oletettujen) henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaan, mikä voi käsittää rodun tai etnisen alkuperän, ihonvärin, uskonnon tai kansalaisuuden. Poliisit voivat ottaa tällaiset ominaisuudet huomioon pysäyttäessään henkilön, mutta he eivät voi käyttää mitään näistä ominaisuuksista ainoana tai pääasiallisena kriteerinä henkilön pysäyttämiseksi. Profilointi, joka perustuu yksinomaan tai pääasiassa yhteen tai useampaan suojattuun ominaisuuteen, on välitöntä syrjintää ja loukkaa näin ollen yksilön oikeuksia ja vapauksia ja on laitonta, (FRA (2018), [Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide](#)).

³³ Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun direktiivin (EU) 2016/680 11 artiklan 3 kohta.

³⁴ Ks. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/ecri-warns-against-racial-profiling-in-policing-and-calls-for-a-systemic-response-to-address-racism-in-all-areas>

³⁵ Erityisesti komission työryhmän kehittämän uuden toimintalinjan avulla, joka koskee kansallisille lainvalvontaviranomaisille viharikoksista annettavaa koulutusta ja niiden valmiuksien kehittämistä.

³⁶ FRA (2013), [Perusoikeuksiin perustuva poliisikoulutus – Poliisikouluttajan käsikirja](#).

³⁷ FRA (2018), [Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide](#).

³⁸ Esimerkiksi Euroopan poliisipäälliköiden kokous. CEPOL voisi myös järjestää kesäakatemia keskitason poliiseille ja tuleville johtajille.

Rasististen viharikosten **ilmoittamatta jättäminen**³⁹ on vakava este lainvalvonnalle ja poliittiselle päätöksenteolle. Hiljattain julkaistussa uhrien oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa⁴⁰ todetaan, että heikossa tai haavoittuvassa asemassa oleviin yhteisöihin tai vähemmistöihin kuuluvien rikosten uhrien luottamus viranomaisiin voi olla heikko, mikä estää heitä ilmoittamasta rikoksista. Turvallinen ympäristö, jossa uhrin voimat voivat tehdä rikosilmoituksen, on yksi strategian viidestä keskeisestä painopisteestä. Lainvalvontaviranomaisten henkilöstön moninaisuus ja osallistava poliisitoiminta voivat lisätä luottamusta lainvalvontaviranomaisiin ja siten lisätä rikoksista ilmoittamista. ECRI kannusti voimakkaasti jäsenvaltioita kehittämään palvelukseenottomenettelyjä, joilla varmistetaan, että poliisin kokoonpano vastaa väestön monimuotoisuutta, sekä luomaan puitteita poliisin ja vähemmistöryhmien väliselle vuoropuhelulle. Luottamus on avaintekijä kaikkien osapuolten välisen yhteistyön ja siten myös lainvalvonnan tehokkuuden parantamisessa. Nykyinen viharikosten kirjaamista, tietojen keräämistä ja ilmoittamiseen rohkaisemista käsittelevä työryhmä **laatii keskeiset ohjaavat periaatteet** siitä, miten uhreja voidaan kannustaa ilmoittamaan viharikoksista, ja perusoikeusvirasto antaa vuonna 2021 **kertomuksen viharikosten ilmoittamiseen kannustamisesta**.

Turvallisuus

Jotkin jäsenvaltiot ovat ryhtyneet toimiin rasististen ryhmien ja niiden symbolien kieltämiseksi, usein viharikoksia, vihapuhetta tai terrorismia koskevan lainsäädännön nojalla, tai ne ovat ottaneet käyttöön rikosoikeudellisia seuraamuksia, jotka liittyvät ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten ja/tai natsi- ja fasistihallinnon tekemien rikosten kieltämiseen sekä terroristiryhmiä tukevaan propagandaan. Komissio pyrkii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa parempaan yhteisymmärrykseen siitä, miten väkivaltaisten ääriryhmien toimintaan olisi puututtava. Tähän sisältyy väkivaltaisiin ääriliikkeisiin kohdistuvien **kansallisten toimien kartoitus**, joka esitetään asiaankuuluville neuvoston työryhmille marraskuussa 2020. Yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa jatketaan väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaan liittyvien puutteiden, parhaiden käytäntöjen ja suositusten määrittämiseksi, ja ne on määrä esittää vuoden 2021 alussa.

Ihmisten kokoontumispaikkojen parempi suojeleminen on varmistettava. Vaikka asia kuuluukin ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuulle, komissio on tehostanut toimiaan julkisten tilojen suojeleminen parantamisesta vuonna 2017 esitetyn toimintasuunnitelman⁴¹ mukaisesti. Viime vuosina sekä Euroopassa että muualla maailmassa on tehty useita terrori-iskuja, joiden kohteena ovat olleet uskonnonharjoituspaikkoihin kokoontuneet ihmiset ja joiden motiivina on usein ollut rotuviha⁴². **EU:n turvallisuusunionistrategiassa**⁴³ kuvaillaan, kuinka

³⁹ Tutkimuksen [Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus – tärkeimmät tulokset \(2017\)](#) mukaan 28 prosenttia vastaajista, jotka olivat kokeneet vihaan perustuvia fyysisiä hyökkäyksiä, ilmoitti viimeisimmästä kyselyä edeltäneiden viiden vuoden aikana kokemastaan vihaan perustuvasta väkivaltatapauksesta poliisille tai jollekin muulle taholle. Perusoikeusviraston kyselytutkimuksissa havaittuja syitä ilmoittamatta jättämiselle ovat muun muassa tunne siitä, että ilmoittaminen ei muuttaisi mitään (34 %), sekä luottamuksen puute poliisia kohtaan tai poliisia kohtaan tunnettu pelko (28 %). FRA (2018), [Tummaihoisena EU:ssa](#).

⁴⁰ COM(2020) 258 final.

⁴¹ COM(2017) 612 final. Komissio tarjoaa foorumin hyvien käytäntöjen vaihdolle EU:n julkisten tilojen suojeleminen koskevassa foorumissa ja rahoittaa julkisten tilojen suojeleminen.

⁴² Esimerkiksi Uuden-Seelannin Christchurchissa maaliskuussa 2019 tehty hyökkäys moskeijaan, Sri Lankassa huhtikuussa 2019 tehdyt hyökkäykset kirkkoihin ja Saksan Hallessa lokakuussa 2019 tapahtunut ammuskelu synagogassa.

⁴³ COM(2020) 605 final.

komissio tekee yhteistyötä sekä yksityisen sektorin että alue- ja paikallisviranomaisten kanssa minimoidakseen kansalaisille julkisissa tiloissa aiheutuvat riskit.

Uusiin teknologioihin liittyvät riskit

Digitalisaation ja uusien teknologioiden kehittämisen tarjoamiin moniin mahdollisuuksiin kuuluu muun muassa niiden käyttäminen rasismien torjunnan tehostamiseen. Ne voivat kuitenkin myös tuoda uusia haasteita rotujen väliselle tasa-arvolle ja syrjimättömyydelle ja yhtäläisille mahdollisuuksille yleisemminkin, jos niitä ei hallita riittävästi. Tekoälyä koskevassa komission valkoisessa kirjassa⁴⁴ esitetään, miten tämän nopeasti kehittyvän teknologian tiettyihin käyttötarkoituksiin liittyy useita mahdollisia riskejä. Algoritmien käyttö voi ylläpitää tai jopa aiheuttaa rotuun perustuvaa syrjintää, jos algoritmien kouluttamisessa käytettävä data ei heijasta EU:n yhteiskunnan monimuotoisuutta.

Tutkimukset ovat esimerkiksi osoittaneet, että tekoälyyn perustuvien kasvontunnistusalgoritmien virhetaso voi olla korkea, kun niitä käytetään joihinkin väestöryhmiin, kuten naisiin tai rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluviin henkilöihin,⁴⁵. Tämä voi johtaa vinoutuneisiin tuloksiin ja viime kädessä syrjintään⁴⁶. Komissio ja EU:n tietotekniikkavirasto (eu-LISA) kehittävät kasvontunnistusteknologiaa, jota käytetään EU:n omissa rajavalvontaan ja turvallisuuteen liittyvissä laajoissa tietojärjestelmissä⁴⁷.

EU:n tietosuojasääntöihin sisältyy jo useita suoja-toimia, jotka koskevat biometristen tietojen käsittelyä luonnollisen henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten. Tulevassa **ehdotuksessa tekoälyä koskevaksi horisontaaliseksi lainsäädäntökehikseksi** käsitellään erityisesti tekoälyjärjestelmiin liittyvää vinoutumisen ja syrjinnän riskiä. Siinä odotetaan ehdotettavan erityisiä vaatimuksia algoritmien koulutuksessa käytettävien tietoa-aineistojen laadulle ja vinoutumien havaitsemiseen ja korjaamiseen liittyville testausmenettelyille, jotta voidaan ehkäistä kielteiset syrjivät vaikutukset varhaisessa vaiheessa ja varmistaa voimassa olevan tasa-arvolainsäädännön noudattamisen jatkuva seuranta koko tekoälysovelluksen elinkaaren ajan. Biometrinen etätunnistus ja muu yksityisyyttä loukkaava valvontateknologia voitaisiin katsoa suuririskisiksi tekoälysovelluksiksi, joiden olisi täytettävä erityisvaatimukset ja joille olisi tehtävä vaatimustenmukaisuuden ennakoarviointi.

Työelämä, koulutus, terveys ja asuminen

Syrjinnän vastaisesta edistyneestä oikeudellisesta kehyksestä huolimatta eriarvoisuus työn, koulutuksen, terveydenhuollon ja asunnon saannissa on edelleen todellisuutta, ja lainsäädäntöä on täydennettävä poliittisilla toimenpiteillä. Jos oikeudellinen suoja ei riitä, komissio torjuu rasismia myös politiikka- ja rahoitusohjelmien avulla.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteena on varmistaa oikeudenmukaisuus kaikkien kansalaisten jokapäiväisessä elämässä, olipa kyse sitten opiskelusta, työskentelystä, työnhausta tai eläkkeelle jäämisestä, asuivatpa he kaupungissa tai maaseudulla, rodun ja etnisen alkuperän kaltaisista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Euroopan

⁴⁴ Komission valkoinen kirja: Tekoäly – Eurooppalainen lähestymistapa huippuosaamiseen ja luottamukseen (COM(2020) 65 final).

⁴⁵ Ks. ['Gender Shades: Intersectional Accuracy Disparities in Commercial Gender Classification'](#).

⁴⁶ Ks. FRA, [Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement](#).

⁴⁷ Tämä perustuu Yhteisen tutkimuskeskuksen jo tekemään työhön. Ensin kehitetään protokolla tulevaa yhteistä biometristä tunnistusjärjestelmää varten rajanylitystietojärjestelmän yhteydessä, ja se laajennetaan myöhemmässä vaiheessa Schengenin tietojärjestelmään.

sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevalla toimintasuunnitelmalla, joka komission on määrä esittää vuonna 2021, tuetaan edelleen tasa-arvoa työmarkkinoilla, myös rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden osalta⁴⁸. Komissio esittää myös vuonna 2021 **lapsitakuun**, jolla pyritään varmistamaan kaikkien apua tarvitsevien lasten parempi sosiaalinen osallisuus ja mahdollisuudet saada keskeisiä palveluja.

Vauras ja sosiaalinen Eurooppa riippuu meistä kaikista. Covid-19-kriisi on kuitenkin paljastanut eriarvoisuuden tai jopa pahentanut sitä. Komissio hyödyntää täysimääräisesti **Next Generation EU -välineen ja teknisen tuen välineen** tarjoamia mahdollisuuksia toteuttaa rakenneuudistuksia ja pyrkii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa varmistamaan, että esimerkiksi työmarkkinoiden, koulutuksen, sosiaaliturvan, terveydenhuollon ja asumisen kaltaisilla aloilla annettavalla tuella edistetään tasa-arvoa.

EU:n varoilla tuetaan ohjelmakaudella 2021–2027 jäsenvaltioiden pyrkimyksiä edistää sosiaalista osallisuutta⁴⁹ varmistamalla yhtäläiset mahdollisuudet kaikille ja torjumalla syrjintää. EU:n varoilla edistetään infrastruktuurin kehittämistä ja yhdenvertaista pääsyä työmarkkinoille, terveyden- ja sosiaalihuoltoon, asumiseen sekä laadukkaisiin, erottelemattomiin ja osallistaviin koulutuspalveluihin kaikille, erityisesti muita heikommassa asemassa oleville ryhmille.

- *Työelämä*

Työelämässä syrjintäkielto kattaa sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, vammaisuuteen, ikään, sukupuoliseen suuntautumiseen sekä uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän. Syrjintä työssä tai työnhaussa on kuitenkin yleistä. Sitä voi esiintyä monissa muodoissa ja se voi vaikuttaa tiettyihin ryhmiin enemmän kuin toisiin⁵⁰. Esimerkiksi afrikkalaista syntyperää olevat kokevat, että heidän työnsä vastaa hyvin huonosti heidän koulutustasoaan, mikä näkyy siinä, että palkkatyössä olevien korkeakoulutettujen henkilöiden osuus on pienempi kuin muulla väestöllä⁵¹. On näyttöä siitä, että hakijat, jotka ilmoittavat avoimesti ansioluettelossaan olevansa muslimeja, saavat vähemmän kutsuja työhaastatteluihin kuin yhtä pätevät hakijat, joilla on 'tunnustukseton' ansioluettelo⁵². Myös työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus on pohjoisafrikkalaista alkuperää tai afrikkalaista syntyperää olevien tai romaniyhteisöön kuuluvien keskuudessa huomattavasti suurempi kuin muulla väestöllä⁵³. Haasteet todennäköisesti pahenevat covid-19-kriisin myötä, sillä talouden laskusuhdanteet yleensä pahentavat eriarvoisuutta. Voimassa olevien säädösten täysimääräinen täytäntöönpano ja niiden noudattamisen valvonta on tässä

⁴⁸ Tiedonanto [Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi](#) (COM(2020) 14 final).

⁴⁹ Erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). ESR+ -rahastoa koskevan ehdotuksen mukaisesti jäsenvaltioiden on osoitettava vähintään 25 prosenttia ESR+:n rahoituksesta toimenpiteisiin, joilla edistetään sosiaalista osallisuutta ja jotka kohdennetaan apua eniten tarvitseville. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tukemiselle on asetettu 4 prosentin kokonaistavoite. ESR+:n erityistavoitteesta riippumatta myös useita muita EU:n rahoitusvälineitä voidaan käyttää tukemaan marginalisoidun yhteisöjen integroimista.

⁵⁰ Ks. FRA (2017a) ja FRA (2017b). Esimerkiksi kun vastaajilta kysyttiin heidän kokemuksistaan tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden ajalta, 13 prosenttia muslimivastaajista ilmoitti kokeneensa syrjintää työnhaussa. Samanlaisia kokemuksia syrjinnästä työnhaussa oli 16 prosentilla romanivastaajista ja 15 prosentilla pohjoisafrikkalaisista vastaajista.

⁵¹ FRA (2018), [Tummaihoisena EU:ssa](#).

⁵² Ks. kasvua, yhtäläisiä mahdollisuuksia, muuttoliikettä ja markkinoita koskeva Horisontti 2020 -tutkimushanke (GEMM): <http://gemm2020.eu/>

⁵³ Esimerkiksi Itävallassa jopa 76 prosenttia afrikkalaistaustaisista nuorista on työelämän ja koulutuksen ulkopuolella, kun vastaava osuus on muussa väestössä 8 prosenttia (FRA (2018), [Tummaihoisena EU:ssa](#)).

suhteessa ensiarvoisen tärkeää. Myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma auttaa puuttuman työssä esiintyvään syrjintään.

Oikeiden taitojen avulla on helpompi saada työtä, pysyä työelämässä ja vaihtaa työpaikkaa. Tämä edellyttää, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet saada täydennyskoulutusta rodusta tai etnisestä alkuperästä tai muista syrjintäperusteista riippumatta. Komissio on äskettäin hyväksynyt **Euroopan osaamisohjelman**⁵⁴, jonka kulmakivenä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Siihen liittyy **ammattillista koulutusta koskeva neuvoston suositus**, jossa kehoitetaan ottamaan ammatillisen koulutuksen ohjelmissa huomioon muita heikommassa asemassa olevat ryhmät, mukaan lukien rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvat henkilöt⁵⁵. Muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvat nuoret, kuten rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvat nuoret tai maahanmuuttajanuoret, kohtaavat lisäesteitä työmarkkinoille pääsyssä. Tämä ongelma tunnustetaan **vahvistetussa nuorisotakuussa**, jossa suositetaan, että jäsenvaltiot tehostavat kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten tavoittamista ja kiinnittävät asianmukaista huomiota kaikenlaiseen syrjintään⁵⁶. **Euroopan laajuinen julkisten työvoimapalvelujen verkosto** kartoittaa syrjimättömyyttä koskevia lähestymistapoja julkisissa työvoimapalveluissa kaikkialla EU:ssa ja edistää tältä pohjalta vastavuoroista oppimista⁵⁷. Yhteisötalouden yritykset ja yhteisötalous laajemmin nähtynä voivat myös olla edelläkävijöitä rotusyrjinnän vastaisessa liikkeessä, ja niiden roolia käsitellään **yhteisötaloutta koskevassa eurooppalaisessa toimintasuunnitelmassa**, jonka komissio esittää vuonna 2021.

- *Koulutus*

Rotusyrjintädirektiivin mukaan kaikista rodullisista tai etnisistä taustoista tulevilla lapsilla on oltava yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen. Opettajat on koulutettava työskentelemään kaikkien lasten kanssa ja ottamaan huomioon taustaltaan erilaisten oppilaiden tarpeet, myös rotusyrjintään liittyvissä kysymyksissä. Koulujen olisi oltava turvasatamia, joissa ei esiinny kiusaamista, rasismia eikä syrjintää. Lapsille olisi opetettava varhaisessa vaiheessa tasa-arvoa, kunnioitusta ja osallisuutta, ja heille olisi annettava valmiudet edistää näitä arvoja ikätovereidensa keskuudessa ja omissa yhteisöissään⁵⁸.

Vastuu koulutusjärjestelmien sisällöstä ja organisoinnista on jäsenvaltioilla, mutta osallistavan opetuksen vahvistaminen on yksi eurooppalaisen yhteistyön painopisteistä. Osallisuus ja oikeudenmukaisuus koulutuksessa on yksi **eurooppalaisen koulutusalueen** ensisijaisista ulottuvuuksista. Tämä osallisuuden ja oikeudenmukaisuuden vaatimus koskee myös digitaalista oppimista ja koulutusta tänä vuonna esitettävän päivitetyn **digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman** mukaisesti. Komissio esittää vuonna 2021 lapsen oikeuksia koskevan kattavan strategian, johon sisältyy rasismin ja syrjinnän vastaisia toimia. Kouluilla on tärkeä rooli lasten rasisisten stereotyyppien ja ennakkoluulojen vähentämisessä.

Myös nuorilla voi olla tärkeä rooli rasismin ja syrjinnän torjunnassa. Komissio ja jäsenvaltiot keräsivät nuorten eurooppalaisten mielipiteitä EU:n nuorisodialogeissa, joiden pohjalta

⁵⁴ Tiedonanto [Euroopan osaamisohjelma kestävän kilpailukyvyyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja mukautumisvalmiuksien edistämiseksi](#) (COM(2020) 274 final).

⁵⁵ COM(2020) 275 final.

⁵⁶ Ehdotus neuvoston suositukseksi ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” (COM(2020)277 final).

⁵⁷ Tiedonanto ”Nuorisotyöllisyyden tukeminen: silta työelämään seuraavalle sukupolvelle” (COM(2020) 276 final).

⁵⁸ <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-10-key-topics-combating-racism-a/16808b75f7>.

määriteltiin 11 eurooppalaista nuorisotavoitetta⁵⁹. Niissä esitetään visio Euroopasta, jossa nuoret voivat hyödyntää koko potentiaaliaan sekä edistää tasa-arvoa ja osallistavia yhteiskuntia.

Erasmus+ -ohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joilla edistetään rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden integroitumista⁶⁰. Myös **Euroopan solidaarisuusjoukot** voivat edistää rasismien ja syrjinnän torjuntaan tähtääviä solidaarisuustoimia ja laajaa osallistumista⁶¹. Tulevilla ohjelmilla⁶² varmistetaan, että toimilla pyritään edistämään sosiaalista osallisuutta ja tavoitetaan paremmin ne ihmiset, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia, muun muassa puuttamalla esteisiin, joita aliedustetut ryhmät ja vähemmistöt kohtaavat pyrkiessään hyödyntämään ohjelmien tarjoamia mahdollisuuksia, ja antamalla hankkeiden järjestäjille ja osallistujille valmiudet toimia valvutuneesti vuorovaikutuksessa taustaltaan erilaisten ihmisten kanssa.

Radikalisoitumisen torjuntaverkosto⁶³ tukee opettajien, nuorisotyöntekijöiden ja kaikkien ikäryhmien laajemman yhteisön pyrkimyksiä käsitellä polarisoivia keskusteluja ja leimaavia puheenvuoroja luokkahuoneessa.

- *Terveys*

Covid-19-kriisi on nostanut esiin rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden terveyteen liittyvän eriarvoisuuden⁶⁴ seuraukset⁶⁵. Rasismi aiheuttaa traumoja ja voi siten vaikuttaa myös ihmisten mielenterveyteen. **EU4Health-ohjelmassa** ja EU:n syöväntorjuntasuunnitelmassa puututaan terveyseroihin ottamalla huomioon eri ryhmien erityistarpeet. Parhaiden käytäntöjen vaihto terveydenhuollon ammattilaisten välillä koko EU:ssa sekä potilasjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävät keskustelut auttavat varmistamaan potilaskeskeisen lähestymistavan, jossa otetaan huomioon rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden erityistarpeet. **EU:n terveyspolitiikkafoorumin**⁶⁶ yhtenä tavoitteena on rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan eriarvoisuuden vähentäminen. Foorumi välittää kansalaisyhteiskunnan ehdotukset EU:n ja kansallisen tason terveyspoliittisille päättäjille. **Terveyden edistämistä, sairauksien ehkäisyä ja ei-tarttuvien tautien hallintaa käsittelevää komission ohjausryhmää**⁶⁷ pyydetään valitsemaan parhaat käytännöt, jotka koskevat rodulliseen tai etniseen

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals>; ne sisältyvät EU:n nuorisostrategiaan vuosille 2019–2027.

⁶⁰ Erasmus+ -ohjelmasta on vuodesta 2014 lähtien tuettu noin 26 000 hanketta (joissa on ollut yli 708 000 osallistujaa). Niissä on käsitelty muun muassa tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä, kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua ja osallisuutta.

⁶¹ Euroopan solidaarisuusjoukoissa on vuodesta 2018 lähtien tuettu 2 100 näihin aiheisiin liittyvää hanketta, joihin on osallistunut yli 14 500 nuorta.

⁶² Strategia kattaa kaikki koulutuksen, nuorisotyön ja urheilun alat. Sitä sovelletaan tulevien Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman koko keston ajan.

⁶³ Ks. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran_en

⁶⁴ Perusoikeusviraston EU-MIDIS II -tutkimuksen mukaan vähintään 50-vuotiaat romaninaiset ilmoittivat terveydentilansa olevan ”huono” tai ”erittäin huono” lähes kaksi kertaa useammin kuin muut naiset (osuudet 55 % ja 29 %).

⁶⁵ Ks. ’The COVID-19 pandemic: power and privilege, gentrification, and urban environmental justice in the global north’, Cities & Health and National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD).

⁶⁶ EU:n terveyspolitiikkafoorumi (<https://webgate.ec.europa.eu/hpf/>) on interaktiivinen väline, jolla voidaan edistää keskustelua kansanterveyteen liittyvistä huolenaiheista sekä jakaa tietoa ja parhaita käytäntöjä. Se tuo yhteen 7000 rekisteröityä kansalaisjärjestöä ja sidosryhmää, joita pyydetään vaihtamaan tietoja keskenään ja komission kanssa, yhdistämään asiantuntemustaan yhteisissä lausunnoissa ja levittämään tietoa toimista suuren yleisön keskuudessa.

⁶⁷ Ks. https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/steeringgroup_promotionprevention_en

vähemmistöön kuuluvien henkilöiden huomioon ottamista terveyteen liittyvissä ennaltaehkäisevissä strategioissa ja joiden käyttöä laajennetaan EU:n talousarviosta annettavalla tuella. Tätä työtä voitaisiin edistää myös **Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa** toteutettavilla uusilla tutkimushankkeilla. Terveyteen vaikuttavia sosioekonomisia taustatekijöitä olisi tutkittava rodullisesta näkökulmasta.

- *Asuminen*

Rotusyrjintää kokevat henkilöt ovat suuremmissa vaarassa kärsiä huonoista asuinoloista ja asumisen eriytymisestä⁶⁸. Asuntomarkkinoilla esiintyvä syrjintä⁶⁹ lisää eriytymistä⁷⁰, millä on kerrannaisvaikutuksia koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin ja lapsiperheiden tapauksessa merkittävä haitallinen vaikutus lasten kehitykseen.

Kansalliset ja paikalliset viranomaiset ovat ensisijaisesti vastuussa toimenpiteistä⁷¹, joilla ehkäistään sosiaalista ja asumiseen liittyvää eriytymistä ja/tai puututaan siihen⁷². **Koheesiopolitiikan rahastot**⁷³ ovat edelleen keskeisiä välineitä kaudella 2021–2027, kun tuetaan eriytymättömään asumiseen liittyviä toimia ja varmistetaan osallistavien ja korkealaatuisten peruspalvelujen saatavuus. EU:n perusoikeuskirjan noudattaminen on edelleen olennaisen tärkeää ja sulkee pois mahdollisuuden antaa taloudellista tukea toimille, jotka edistävät minkäänlaisen uuden erottelun syntymistä. Rakennusten kunnostamiseen kannustava komission aloite (’Renovation Wave’) edistää sosiaalisen asuntotarjonnan ja muiden alhaisemman tulotason asumismuotojen energiatehokkuutta.

Komissio aikoo

- varmistaa, että tekoälyä koskevassa lainsäädäntökehyksessä käsitellään erityisesti tekoälyjärjestelmiin liittyvää vinoutumisen ja syrjinnän riskiä;
- käyttää politiikkatoimia ja rahoitusohjelmia rasismien ja syrjinnän torjumiseksi mahdollisuuksissa työhön, koulutukseen, terveydenhuoltoon, sosiaaliseen suojeluun ja asumiseen;
- varmistaa, että tulevaan lasten oikeuksia koskevaan kattavaan strategiaan sisältyy erityisiä toimia rasismien ja syrjinnän torjumiseksi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- tehostamaan toimia, joilla ehkäistään lainvalvontaviranomaisten syrjiviä asenteita ja

⁶⁸ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, [The Cost on Non-Europe in the area of Equality and the Fight against Racism and Xenophobia](#).

⁶⁹ Perusoikeusviraston ”Tummaihoisena EU:ssa” -raportin mukaan lähes puolet vastaajista asuu ahtaissa asunnoissa (45 %), kun vastaava osuus EU:n muussa väestöstä on 17 prosenttia. Kymmenesosa vastaajista (12 %) asuu erittäin puutteellisissa ja ahtaissa asunnoissa, joiden katto vuotaa, joiden seinissä tai ikkunoissa on homeita, joissa ei ole kylpyammetta tai suihkua eikä sisä-WC:tä tai jotka ovat liian pimeitä.

⁷⁰ Eriytymiselle on tunnusomaista syrjäytyneen ryhmän jäsenten fyysinen ja sosiaalinen erottaminen yhteiskunnassa osallisena olevien ryhmien jäsenistä sekä eriarvoinen pääsy yleisiin, osallistaviin ja laadukkaisiin palveluihin.
Ks. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregati_en.pdf

⁷¹ Tähän voi sisältyä monenlaisia toimia, kuten julkisten palvelujen infrastruktuurin kehittäminen, työllisyyteen, koulutukseen, terveydenhuoltoon ja asumiseen liittyviä toimia sekä yhteisöjen voimaannuttaminen.

⁷² Syrjäytyneet ja eriytyneet yhteisöt voidaan tunnistaa laatimalla köyhyyskarttoja tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistön (NUTS) 3 -tasolla ja sitä alemmilla tasoilla.

⁷³ Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), koheesiorahasto ja Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+).

lisätään viharikosten vastaisen lainvalvontatyön uskottavuutta;
- kartoittamaan väkivaltaisen ääriliikehännän torjumiseksi toteutetut kansalliset toimet ja määrittelemään puutteita ja parhaita käytäntöjä siihen puuttumisessa.

Perusoikeusviraston olisi kerättävä tietoa ja levitettävä hyviä käytäntöjä oikeudenmukaisen poliisitoiminnan edistämiseksi. CEPOL:n olisi toteutettava tehokkaita koulutusohjelmia.

3. Rakenteellinen rasismi – taustalla olevaan ongelmaan puuttuminen

Rasismi on usein juurtunut syvälle yhteiskuntiemme historiaan. Se on sidoksissa yhteiskuntien kulttuurisiin juuriin ja normeihin. Se voi näkyä siinä, miten yhteiskunta toimii, miten valta jakautuu ja miten kansalaiset ovat vuorovaikutuksessa valtion ja julkisten palvelujen kanssa. Se voi olla tiedostamatonta, ja vaikka kyseessä ei olisikaan suora pyrkimys sulkea eri ryhmiä yhteiskunnan ulkopuolelle, rasismi ilmenee usein niin, että tiettyjen ryhmien etuja ei oteta huomioon. Koska rakenteellisen rasismien vaikutukset voivat olla yhtä syviä ja haitallisia kuin yksilötason rasismien, sen olemassaolo on tunnustettava ja siihen on puututtava ennakoivan politiikan avulla. Intersektionaalinen näkökulma syventää ymmärrystä rakenteellisesta rasismista ja tehostaa siihen puuttumista.

3.1. Tilanteen muuttamiseen tähtäävät toimet

Stereotyyppien murtaminen ja historiantuntemuksen lisääminen

Stereotyyppit voivat olla vuosisatoja vanhoja ja vaikuttavat yhä voimakkaasti asenteisiin. Lisäksi niillä on taipumus olla itseään ylläpitäviä. Liian usein stereotyyppit vahvistaa sosiaalinen jakautuminen, joka tyypillisesti erottaa vähemmistöt valtaväestöstä sekä yhteiskunnallisesti että fyysisesti.

Ennakkoluuloihin ja stereotyyppoihin voidaan puuttua ensinnäkin tunnustamalla **rasismien historialliset juuret**. Kolonialismi, orjuus ja holokausti ovat osa historiaamme, ja niiden seuraukset näkyvät edelleen yhteiskunnassa. Historian muistaminen on tärkeä osa osallisuuden ja ymmärryksen edistämistä: EU:n olisi esimerkiksi huomioitava selvästi rasismiin liittyvät keskeiset muistopäivät, kuten **kansainvälinen päivä orjuuden poistamiseksi**⁷⁴, Euroopan parlamentin ehdotuksen mukaisesti⁷⁵. Historia ja historian opetus ovat **Euroopan neuvoston** koulutusalan ohjelmasuunnittelun tärkeitä painopisteitä⁷⁶. Euroopan neuvosto antoi heinäkuussa 2020 suosituksen, jossa kehoitetaan sisällyttämään romanien ja/tai kiertävien ryhmien historia koulujen opetussuunnitelmiin ja opetusmateriaaleihin. **Kulttuurin ja arvojen** alalla EU:n Luova Eurooppa-ohjelmasta ja Kansalaisuus, tasa-arvo, oikeudet ja arvot -ohjelmasta tuetaan hankkeita, joilla pyritään poistamaan esteitä ja edistetään aliedustettujen ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien sosiaalista osallisuutta ja osallistumista, ottaen huomioon vähemmistöjen asema eurooppalaisessa yhteiskunnassa ja kolonialismin historiallinen perintö.

Tapa, jolla rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvat henkilöt ovat edustettuina **mediassa**, tai edustuksen puuttuminen kokonaan, voi vahvistaa kielteisiä stereotyyppit.

⁷⁴ Keskeisiä muistopäiviä ovat vainojen uhrien muistopäivä (27. tammikuuta), kansainvälinen rotusyrjinnän vastainen päivä (21. maaliskuuta), romanien joukkotuhon eurooppalainen muistopäivä (2. elokuuta) ja kansainvälinen päivä orjuuden poistamiseksi (2. joulukuuta).

⁷⁵ Euroopan parlamentin päätöslauselma, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2019, afrikkalaistaustaisten henkilöiden perusoikeuksista Euroopassa.

⁷⁶ Lisätietoja osoitteessa <https://www.coe.int/en/web/history-teaching>.

Ongelmaa pahentaa myös se, että vähemmistötaustaiset ovat aliedustettuina media-alan ammateissa. Tasa-arvoinen demokraattinen keskustelu edellyttää riippumattomia ja moniarvoisia tiedotusvälineitä. Tasapainoisen ja myönteisen näkemyksen edistäminen, toimittajien tietoisuuden ja tietämyksen lisääminen sekä medialukutaidon edistäminen ovat ratkaisevia tapoja luoda osallistavia yhteiskuntia. Komissio kehittää romaniväestöä käsittelevien seminaarien⁷⁷ pohjalta sarjan rodulliseen ja etniseen alkuperään liittyviä stereotyyppisiä käsitteleviä seminaareja. Ne kokoavat yhteen toimittajia, kansalaisyhteiskunnan järjestöjä ja eri rodullisten tai etnisten vähemmistöjen edustajia. Lisäksi komissio suunnittelee yhteistyössä Euroopan journalistiliiton kanssa verkkoseminaareja, joiden tarkoituksena on lisätä tietoisuutta muslimeista ja islamista ja edistää niihin liittyvää tasapainoista uutisointia. Seminaarit on tarkoitettu järjestää vuoden 2021 alkupuolella. Samanlaisia haasteita kohdataan myös kulttuurialalla ja luovilla toimialoilla; vähemmistöt ovat aliedustettuina esimerkiksi elokuvantekijöinä ja vähemmistöt kuvataan teoksissa stereotyyppisesti. Silti nämä alat voivat olla myös tehokkaita välineitä tasa-arvon, monimuotoisuuden ja osallisuuden edistämiseksi.

Vuodesta 2021 alkaen komissio edistää tietoisuuden lisäämistä kohdennetuilla viestintätoimilla aiemmista aloitteista saatujen kokemusten pohjalta. Merkittäviä politiikan, urheilun, liike-elämän ja kulttuurialan toimijoita sekä laaja-alaisesti toimivia organisaatioita kutsutaan tukemaan näitä toimia.

Disinformaation tavoitteena voi olla väärän tiedon levittäminen vähemmistöistä sekä laajemman yhteiskunnallisen levottomuuden lietsominen. Covid-19-pandemian aikana tästä on saatu monia esimerkkejä⁷⁸. **Eurooppalaisessa digitaalisen median seurantafoorumissa**, jolla tuetaan faktantarkistajia ja tutkijoita disinformaation torjunnassa, keskitytään erityisesti vähemmistöyhteisöihin kohdistuvaan disinformaatioon ja salaliittoteorioihin. Disinformaation kautta leviävien rotusyrjintää lietsovien narratiivien lieventäminen on myös tärkeä osa medialukutaitokampanjoita. **Medialukutaito kaikille -hankkeet**⁷⁹ tukevat näitä tavoitteita. Tätä työtä kehitetään edelleen tulevassa eurooppalaisen demokratian toimintasuunnitelmassa sekä media- ja audiovisuaalialan toimintasuunnitelmassa.

Urheilun saralla EU asettaa etusijalle hankkeet, joissa rikotaan stereotyyppisiä ja edistetään sosiaalista osallisuutta urheilun keinoin. Tähän sisältyy yhteistyö keskeisten järjestöjen, kuten Euroopan jalkapalloliiton (UEFA) ja Kansainvälisen jalkapalloliiton (FIFA)⁸⁰ kanssa. Erasmus+ -ohjelmassa (2021–2027)⁸¹ keskitytään erityisesti ruohonjuuritason urheiluun⁸², mikä helpottaa kaikenlaisten ihmisten osallistumista, rodullisesta tai etnisestä taustasta riippumatta. Kulttuuriala musiikista elokuvaan ja esittäviin taiteisiin on merkittävä väylä osallisuuden edistämiseen ja rasismien torjuntaan.

⁷⁷ Lisätietoja osoitteessa https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=30548.

⁷⁸ Yhteinen tiedonanto Covid-19 disinformaation torjunta – Tietojen oikeanlainen hyödyntäminen, (JOIN (2020) 8).

⁷⁹ Valmistelutoimilla tuetaan uuden oppimateriaalin luontia disinformaation torjumiseksi ja suunnitellaan tapoja lisätä tietoisuutta tekniikoista, joita vihamieliset toimijat yleisesti käyttävät disinformaation luomiseksi, levittämiseksi ja vahvistamiseksi internetissä.

⁸⁰ Yhteisiin aloitteisiin kuuluvat UEFA Respect, #EqualGame ja #WePlayStrong sekä FIFA:n #stopracism ja #stopviolence -kampanjat.

⁸¹ KOM(2018) 367 lopullinen.

⁸² Eli järjestetty paikallistason amatööriurheilu ja harrasteliikunta.

Oikeat tiedot valintojen perustaksi

Tarkat ja vertailukelpoiset tiedot ovat olennaisen tärkeitä, jotta poliittiset päättäjät ja suuri yleisö voivat arvioida syrjinnän laajuutta ja luonnetta sekä suunnitella, mukauttaa, seurata ja arvioida toimintavaihtoehtoja. Tämä edellyttää **tietojen erittelyä etnisen tai rodullisen alkuperän mukaan**⁸³. Tällaisia tietoja on kuitenkin saatavilla vähemmän kuin muita syrjintäperusteita, kuten sukupuolta, vammaisuutta ja ikää, koskevia tietoja. Esteitä yhteneväisten tietojen saannille ovat muun muassa ongelmat yhteisen menetelmän luomisessa; jotkin jäsenvaltiot keräävät tällaisia tietoja, kun taas toiset tietoisesti välttävät tällaisten tietojen keräämistä. Tämän seurauksena monissa tutkimuksissa keskitytään siihen, miten syrjintä havaitaan tai käytetään vaihtoehtoisia kriteerejä, kuten kansalaisuutta tai syntymämaata. Luotettavien ja vertailukelpoisten tietojen kerääminen Euroopan ja jäsenvaltioiden tasolla on tehokkaan toiminnan olennainen edellytys.

Euroopan unionin perusoikeusvirastolla on tärkeä rooli esimerkiksi komission kanssa tehtävässä yhteistyössä, jolla tuetaan jäsenvaltioiden pyrkimyksiä parantaa viharikoksia koskevien tietojen keruuta ja kirjaamista. Perusoikeusvirasto tekee seuraavien kahden vuoden aikana uusia kyselytutkimuksia maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä tilanteesta sekä juutalaisiin kohdistuvasta syrjinnästä ja viharikoksista. Syrjintää koskevia **Eurobarometri-**tutkimuksia⁸⁴ tehdään edelleen säännöllisesti, jotta voidaan seurata asenteiden ja käsitysten muutoksia.

Tasa-arvoelimet voivat tehdä hyödyllistä yhteistyötä tutkiakseen omia tasa-arvotietojen keruujärjestelmiään, tehdäkseen järjestelmistä tehokkaampia ja/tai vertailukelpoisempia ja yhteensopivampia, sekä pohtiakseen miten ne voisivat parantaa ja koordinoita tiedonkeruutaan. Komissio tukee tällaista koordinoitua.

Tarvitaan kuitenkin vielä merkittävämpiä toimia, jotta voidaan luoda **uusi tapa kerätä tasa-arvoa koskevia tietoja**. Yhteisen tietokokonaisuuden luominen edellyttää perustuslaillisten normien, EU:n tietosuojalainsäädännön ja EU:n perusoikeuskirjan täysimääräistä noudattamista. On otettava käyttöön suojoitimet, joilla varmistetaan, että arkaluonteisia tasa-arvoa koskevia tietoja ei voida yhdistää yksittäiseen henkilöön. Tämä edellyttää tietosuojasääntöjen täysimääräistä noudattamista, erityisesti mahdollisten väärinkäytösten riskien pienentämiseksi. Komissio järjestää tasa-arvoa koskevista tiedoista pyöreän pöydän kokouksen, jossa keskeiset sidosryhmät⁸⁵ tarkastelevat rodullista tai etnistä alkuperää koskevien tietojen keräämiseen liittyviä esteitä ja määrittelevät keinoja yhdenmukaisemman lähestymistavan luomiseksi, ottaen huomioon uskontoa tai vakaumusta ja sukupuolta koskevat intersektionaaliset tiedot. Tavoitteena olisi oltava, että **jäsenvaltiot** siirtyvät kukin oman kansallisen tilanteensa mukaisesti kohti **rodullisen tai etnisen alkuperän perusteella eriteltyjen tietojen keruuta**, jotta voidaan ottaa huomioon sekä subjektiiviset kokemukset syrjinnästä ja uhriksi joutumisesta että rasismien ja syrjinnän rakenteelliset näkökohdat. Näiden tietojen olisi oltava kattavia, luotettavia, säännöllisiä ja oikea-aikaisia, niitä olisi

⁸³ Jo vuonna 2002 pidetyssä rasismien, rotusyrjinnän, muukalaisvihamielisyyden ja suvaitsemattomuuden vastaisessa maailmankonferenssissa ja Durbanin toimintaohjelmassa vahvistettiin, että väestötalustoissa on kerättävä eriteltyjä tietoja, jotka on kerättävä vastaajien nimenomaisella suostumuksella ja heidän itsemäärittelynsä perusteella ja yksityisyyden suojaa koskevien ihmisoikeusnormien mukaisesti; https://www.un.org/en/durbanreview2009/pdf/DDPA_full_text.pdf

⁸⁴ Jatkotutkimuksia vuonna 2019 tehdyille Eurobarometrille 493, *Syrjintä Euroopan unionissa* ja sen edeltäjille.

⁸⁵ Mukaan lukien tasa-arvoelimet, kansalaisyhteiskunta, tutkijat, EU:n toimielimet, EU:n viranomaiset, kuten Euroopan tietosuojavaltuutettu, Euroopan unionin perusoikeusvirasto ja muut EU:n virastot, yritykset, tilastolaitokset, terveydenhuollon työntekijät, kansainväliset järjestöt, jäsenvaltioiden edustajat jne.

käytettävä EU:n ja kansallisissa tutkimuksissa ja niiden olisi oltava sekä edustavia että vertailukelpoisia⁸⁶.

Eurostat toteuttaa vuonna 2021 EU:n työvoimatutkimuksen (EU-LFS). Se on maahanmuuttajien työmarkkinatilannetta koskeva erityismoduuli, jossa käsitellään myös työssä tapahtuvaan syrjintään liittyviä näkökohtia.

Komissio aikoo

- toteuttaa joukon toimia, joilla puututaan rodullisiin ja etnisiin stereotypioihin tiedotusvälineiden, kansalaisyhteiskunnan ja vähemmistöjen edustajien kanssa,
- käynnistää toimia, joilla edistetään tasa-arvoa koskevien tietojen johdonmukaista keräämistä, erityisesti rodullisen tai etnisen alkuperän mukaan eriteltyjen tietojen osalta.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- puuttumaan aktiivisesti rodullisiin ja etnisiin stereotypioihin tiedotusvälineiden, koulutuksen, kulttuurin ja urheilun avulla;
- parantamaan rodullisen tai etnisen alkuperän mukaan eriteltyjen tietojen keruuta.

3.2. Toteutusta koskeva kehys: EU:n välineiden täysimittainen hyödyntäminen

Toimet paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

- *Kansalliset toimintasuunnitelmat*

Rasismiin on puututtava kokonaisvaltaisesti kaikilla tasoilla. Kansalliset toimintasuunnitelmat ovat osoittautuneet jäsenvaltioille tehokkaaksi keinoksi rasismiin ja rodullisen syrjinnän torjuntaan, ja niiden avulla jäsenvaltiot voivat mukauttaa konkreettisia toimia omiin olosuhteisiinsa. Perusoikeusviraston tuoreen raportin mukaan kuitenkin vain noin puolella jäsenvaltioista on tällaisia toimintasuunnitelmia⁸⁷. Komissio kannustaa **kaikkia jäsenvaltioita laatimaan ja hyväksymään rasismiin ja rotusyrjinnän vastaiset kansalliset toimintasuunnitelmat**. Sen lisäksi, että toimintasuunnitelmilla ohjataan rasismiin torjuntaa kansallisella tasolla, niitä voitaisiin käyttää hyvien käytäntöjen jakamiseen jäsenvaltioiden välillä.

Komissio ehdottaa yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa yhteisten kansallisia toimintasuunnitelmia ohjaavien periaatteiden määrittämiseksi, tehden myös tiiviisti yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja tasa-arvoelinten kanssa. Komissio esittää vuoden 2021 loppuun mennessä keskeiset periaatteet ja osatekijät, joita tehokkaiden kansallisten

⁸⁶ Ks. syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevä korkean tason ryhmän tasa-arvotietoja käsittelevässä alaryhmässä laaditut [suuntaviivat](#). Ks. myös YK:n tilastotoimikunnan julkaisu ”[Principles and recommendations for population and housing censuses](#)”.

⁸⁷ Vuoden 2020 perusoikeusraportin (kesäkuu 2020, Euroopan perusoikeusvirasto) mukaan 15 jäsenvaltiota on käynnistänyt vuonna 2019 valtiolliset toimintasuunnitelmat rasismiin, rotusyrjinnän/etnisen syrjinnän ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseksi (Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Kroatia, Liettua, Portugali, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Suomi, Tšekki sekä Yhdistynyt kuningaskunta).

toimintasuunnitelmien laatiminen edellyttää⁸⁸. Tämän pohjalta kaikki jäsenvaltiot voisivat laatia ja hyväksyä kansalliset toimintasuunnitelmat vuoden 2022 loppuun mennessä.

Yhteisiä ohjaavia periaatteita voisivat olla seuraavat:

- ✓ tässä toimintasuunnitelmassa EU:n tasolla määritetyt politiikanalat⁸⁹, kuten rasismien torjuntaa koskeva lainsäädäntö, lainvalvontaviranomaisten harjoittaman syrjinnän torjuminen tai syrjimättömyyden varmistaminen koulutuksessa, työelämässä, terveydenhuollossa ja asumisessa; kattava kansallisen tason arviointi tarvittavista toimista kaikilla tässä toimintasuunnitelmassa määritellyillä aloilla;
- ✓ toimien räätälöinti vastaamaan sosiaalisia, historiallisia ja kulttuurisia olosuhteita sekä maakohtaisia erityispiirteitä⁹⁰, jotta voidaan vastata kiireellisimpiin tarpeisiin;
- ✓ alue- ja paikallisviranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan ja tasa-arvoelinten ottaminen mukaan toimien suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin;
- ✓ tietojen kerääminen ja edistymistä mittaavien indikaattoreiden määrittäminen;
- ✓ Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimiston antaman käytännön ohjeistuksen⁹¹ sekä yksilöityjen keskeisten tekijöiden ja periaatteiden hyödyntäminen tällaisten suunnitelmien laatimiseksi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita raportoimaan säännöllisesti kansallisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta. Tämä on olennaisen tärkeää hyvien käytäntöjen jakamiselle, vastavuoroiselle oppimiselle ja edistymisen arvioinnille kansallisella ja EU:n tasolla. Komissio ehdottaa, että rasismien vastaisten kansallisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta raportoidaan säännöllisesti. Ensimmäinen raportti julkaistaan vuoden 2023 lopussa.

- *Alue- ja paikallistason aktivoiminen merkityksellisen vaikutuksen aikaansaamiseksi*

Paikallisviranomaisilla on paljon kokemusta tehokkaiden rasisminvastaisten strategioiden kehittämisestä ja verkostojen rakentamisesta⁹². Komissio jatkaa tällaisten strategioiden ja verkostojen⁹³ tukemista. Näistä aiheista voitaisiin keskustella esimerkiksi **Urbact-ohjelmassa** (jota tuetaan koheesiopolitiikan rahoituksella ja jossa yhdistetään kaupunkien päätöksentekijät). Tässä työssä voidaan hyödyntää myös yhteistyötä Euroopan suurkaupunkien verkoston (EUROCITIES) ja UNESCO:n johtaman **eurooppalaisen rasismien vastaisen kunta- ja kaupunkikoalition**⁹⁴ kanssa. Muut paikalliset aloitteet, kuten

⁸⁸ Työtä jatketaan uudessa yhteisessä alaryhmässä, joka koostuu rasismien, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjumista käsittelevän korkean tason työryhmän ja syrjimättömyyttä käsittelevän korkean tason työryhmän asiantuntijoista.

⁸⁹ Syrjimättömyyttä koskeva lainsäädäntö ja tasa-arvoelinten rooli; vihapuhe ja viharikokset; lainvalvontaviranomaisten harjoittama laitton profilointi; uusien teknologioiden aiheuttamat riskit; stereotypit ja historian tuntemus; yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen, työhön, terveydenhuoltoon ja asumiseen; tasa-arvokysymysten valtavirtaistaminen kansallisella tasolla; alue- ja paikallistason osallistaminen; rasismien torjunnan rahoittaminen; tiedonkeruu, vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan kanssa.

⁹⁰ Kuten väestön koostumus, erityiset historialliset ja oikeudelliset olosuhteet ja syrjinnän yleisyys jokapäiväisessä elämässä.

⁹¹ <https://www.refworld.org/docid/5566debe4.html>. Ohjeissa valtioita pyydetään määrittelemään tavoitteet ja toimet, nimeämään vastuulliset valtion elimet, asettamaan tavoitepäivämäärät ja tulosindikaattorit sekä ottamaan käyttöön seuranta- ja arviointimekanismit.

⁹² Keskeisiä verkostoja ovat muun muassa EU:n kaupungit radikalisoitumista vastaan, Nordic Safe Cities, Strong Cities -verkosto ja Euroopan kaupunkien turvallisuusfoorumi.

⁹³ Esimerkiksi EU:n kaupunkiagendaan liittyvä siirtolaisten ja pakolaisten osallistamista koskeva kumppanuus, lisätietoja: <https://www.inclusionpartnership.com>.

⁹⁴ Lisätietoja: <https://www.eccar.info/>

kansainvälinen kaupunkiyhteistyö (IUC)⁹⁵ tai kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirja⁹⁶, voivat toimia joko alustoina tai malleina kehitettäessä kaupunkitasolla toimia tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi ne voivat tukea sosiaalista osallisuutta esimerkiksi energiaköyhyyden torjumiseksi ja parantamalla kunnollisten asuntojen saatavuutta.

Kaupunkien verkostoissa⁹⁷ toteutettavissa hankkeissa olisi asetettava etusijalle tietoisuuden lisääminen ja tietämyksen kasvattaminen rodulliseen ja etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden roolista eurooppalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Antaakseen tunnustusta kaupunkien ponnisteluille vakaan osallistamispolitiikan toteuttamiseksi paikallistasolla ja tehdäkseen niiden työn näkyväksi komissio nimeää vuosittain yhden tai useamman **Euroopan osallisuus- ja monimuotoisuuspäätökseen.**

Maaseutualueilla on erityisiä haasteita; syrjäinen sijainti, uusien tulokkaiden melko suuri osuus väestöstä (maaseutualueet ovat usein maahanmuuttajien ensimmäinen saapumispaikka), peruspalvelujen ja -infrastruktuurien mahdollinen puute sekä korkea köyhyys ja työttömyys. EU:n rahoituksella täydennetään kansallisia toimia, joilla pyritään vastaamaan heikossa asemassa olevien maaseutuyhteisöjen haasteisiin⁹⁸. Samoihin haasteisiin pyritään vastaamaan myös maaseutualueita koskevalla tulevilla pitkän aikavälin visiolla.

- *Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa*

Elinkeinoelämän järjestöillä ja yksittäisillä yrityksillä on keskeinen rooli syrjimättömyyden, monimuotoisuuden ja osallisuuden varmistamisessa. Allekirjoittamalla **monimuotoisuussitoumukset**⁹⁹ organisaatiot sitoutuvat vapaaehtoisesti luomaan ja ylläpitämään osallistavaa työympäristöä työntekijöidensä sukupuolesta, rodullisesta tai etnisestä alkuperästä, uskonnosta, iästä, vammaisuudesta tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumatta. **Toukokuussa 2021 järjestetään Euroopan monimuotoisuussitoumusten kuukausi.** Komissio järjestää sen yhteydessä korkean tason tapahtuman, johon kokoontuu poliittisia päättäjiä, monimuotoisuussitoumuksen allekirjoittaneiden yritysten toimitusjohtajia ja muita sidosryhmiä tarkastelemaan ja edistämään rodullisen ja etnisen alkuperän huomioon ottamista monimuotoisuutta koskevissa strategioissa. Tämän jälkeen laaditaan **verkossa oleva välineistö**, jonka avulla yritykset voivat arvioida sisäistä monimuotoisuuttaan ja monimuotoisuusstrategioitaan. Välineistöön kuuluu muokattavia henkilöstökyselyjä, ladattava kyselylomake ja suosituksia, joiden avulla yritykset voivat lisätä monimuotoisuuttaan arvioinnin tulosten perusteella.

Valtavirtaistaminen

Tasa-arvokysymykset on otettava huomioon kehitettäessä uusia politiikkoja, oli kyseessä sitten sosiaalinen osallisuus, tekoäly, vihreän kehityksen ohjelma, digitaalinen osallisuus, vihapuheeseen vastaaminen tai maahanmuuttopolitiikka, jotta varmistetaan, että EU:n ja

⁹⁵ Lisätietoja: <https://iuc.eu/na/home/>

⁹⁶ Komissio käynnisti aloitteen vuonna 2008, ja tällä hetkellä kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirja on maailman suurin energia- ja ilmastotoimien alalla aktiivisten kaupunkien liike. Se toimii 59 maassa ja siihen kuuluu 10 117 paikallisviranomaisista.

⁹⁷ Verkostoissa kumppanikaupungit syventävät ja tehostavat yhteistyötään ja keskustelevat tietyistä aiheista https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en

⁹⁸ Esimerkiksi Leader, joka on Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahoitusta rahoitettu yhteisölähtöinen, alhaalta ylöspäin suuntautuva yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) väline, tukee osallistavien maaseutuyhteisöjen kehittämistä.

⁹⁹ Moninaisuussitoumuksia on tällä hetkellä 24 jäsenvaltiossa, ja niiden allekirjoittajia on yli 12 000 (yrityksiä, julkisia laitoksia, kansalaisjärjestöjä, yliopistoja, ammattiliittoja) ja niiden piirissä on yli 16 miljoonaa työntekijää; https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management_en

kansalliset politiikat **palvelevat kaikkien ihmisten etuja rodullisesta ja etnisestä alkuperästä riippumatta**. Komissio pyrkii varmistamaan, että syrjinnän torjunta ja eri syrjintäperusteiden, kuten sukupuoli, vammaisuus, ikä, uskonto ja sukupuolinen suuntautuminen, yhtymäkohtien huomioiminen sisällytetään kaikkiin EU:n politiikkoihin, lainsäädäntöön ja rahoitusohjelmiin. Yksi uuden sisäisen tasa-arvotyöryhmän tehtävistä on varmistaa, että tämä koskee kaikkia politiikan aloja. Valtavirtaistamista koskevaa ohjeistusta ja koulutusta kehitetään tukemaan kaikkia, jotka osallistuvat tasa-arvonäkökohtien sisällyttämiseen EU:n toimien eri vaiheisiin. Komission toimintapoliittisen syklin aikana vähemmistöjä ja etnisiä ryhmiä edustavia järjestöjä kuullaan aikaisempaa aktiivisemmin. Muita EU:n toimielimiä ja kansallisia viranomaisia kannustetaan tekemään yhteistyötä toimivien valtavirtaistamisvälineiden ja -käytäntöjen kehittämiseksi. Teknisen tuen välineen kautta jäsenvaltiot voivat pyytää teknistä tukea tasa-arvon valtavirtaistamiseksi poliittisessa päätöksenteossa ja uudistusprosesseissa.

EU:n rahoituksen hyödyntäminen

EU:n talousarviosta tuetaan nyt ja jatkossa tasa-arvotavoitteiden saavuttamista sekä kohdennettujen toimien että valtavirtaistamisen kautta. Hyvin suunnitelluilla ohjelmilla, tehokkaalla täytäntöönpanolla sekä rahoituksen ja vankan oikeudellisen kehyksen älykkäällä yhdistämisellä voidaan hyödyntää käytettävissä olevia resursseja mahdollisimman tehokkaasti ja varmistaa, että varat tavoittavat niitä eniten tarvitsevat. Komission ehdotus seuraavaksi **monivuotiseksi rahoituskehikseksi** tarjoaa useita merkittäviä mahdollisuuksia EU-rahoituksen käyttöön syrjimättömyyden edistämiseksi ja rodullisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden aseman tukemiseksi. Vaikka syrjinnän, rasismin ja muukalaisvihan torjuminen ovat uuden **kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman** erityistavoitteita, tasa-arvoa ja osallisuutta edistäviä investointeja tuetaan myös muista varoista, kuten **Horisontti Eurooppa -ohjelmasta**.

Uudella elpymis- ja palautumistukivälineellä, joka on osa **Next Generation EU -välinettä**, tuetaan investointeja ja uudistuksia, jotka ovat välttämättömiä kestävän elpymisen kannalta, ja edistetään taloudellista ja sosiaalista palautumiskykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta¹⁰⁰. Tämä tuki antaa jäsenvaltioille mahdollisuuksia edistää haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten romanien ja muihin rodullisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden osallistamista.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat keskeisiä toimijoita rasismin ja syrjinnän torjunnassa. Komission tavoitteena on paitsi varmistaa aktiivinen yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa myös auttaa varmistamaan taloudellinen tuki kansalaisjärjestöille ja yhteisöperustaisille järjestöille. Tätä varten komissio pyrkii luomaan **kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa vahvan kumppanuuskulttuurin**, jolla edistetään sosiaalista osallisuutta, perusoikeuksia ja tasa-arvoa politiikan suunnittelusta aina täytäntöönpanovaiheeseen saakka. Komissio kannustaa jäsenvaltioita toimimaan samoin.

Koska jäsenvaltiot toteuttavat suurimman osan EU:n talousarviosta¹⁰¹, niillä on keskeinen rooli kohdennettujen politiikkojen suunnittelussa ja rahoitusohjelmien käytön maksimoimisessa rasismista ja syrjinnästä kärsivien tukemiseksi. Jäsenvaltioita pyydetään vastaamaan näihin tarpeisiin käyttäessään monivuotisen rahoituskehiksen ja Next Generation EU -välineen varoja. Komissio pyrkii varmistamaan, että osallistamiseen ja syrjintään

¹⁰⁰ Saadakseen tukea jäsenvaltioiden on laadittava elpymis- ja palautumissuunnitelmat, joissa otetaan huomioon muun muassa kriisin taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset.

¹⁰¹ EU:n talousarviosta 80 prosenttia toteutetaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, ja komissiolla on rajalliset mahdollisuudet suunnitella toimia paikan päällä.

liittyviä maakohtaisia haasteita käsitellään asianmukaisesti tulevissa kumppanuussopimuksissa ja yhteisen maatalouspolitiikan suunnittelussa, ja että tasa-arvoa ja osallisuutta edistävät toimenpiteet toteutetaan toimenpideohjelmilla. Tätä tuetaan myös komission ehdottamalla mahdollistavilla edellytyksillä, joita sovelletaan tiettyihin EU:n rahastoihin vuosina 2021–2027. Niillä pyritään varmistamaan perusoikeuksien kunnioittaminen¹⁰², mukaan lukien syrjimättömyys ja romanien yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen¹⁰³.

Rasismien ja syrjinnän torjunta ulkoasioissa

Rasismi on maailmanlaajuinen ongelma, ja on tärkeää, että EU:n sisäiset ja ulkoiset toimet rasismien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ovat johdonmukaisia ja toisiaan vahvistavia. Rasismien ja kaikenlaisen syrjinnän torjunta on yksi EU:n ihmisoikeusagendan perustavoitteista ulkosuhteissa. Tämä näkyy asiaa koskevissa EU:n kansainvälisissä sopimuksissa ja ulkopoliittikkaa koskevissa asiakirjoissa, kuten vuosien 2015–2019 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa¹⁰⁴, ja se sisällytetään myös seuraavaan, vuosien 2020–2024 toimintasuunnitelmaan, joka on määrä hyväksyä vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä. Neuvoston vuonna 2019 hyväksymät EU:n ihmisoikeussuuntaviivat syrjimättömyydestä ulkoisessa toiminnassa tarjoavat käsitteellistä ja operatiivista ohjausta EU:n toimielimille ja jäsenvaltioille rasismien ja rotusyrjinnän torjunnassa¹⁰⁵. EU kannustaa myös laajentumismaita noudattamaan syrjinnän, rasismien ja muukalaisvihan torjuntaa koskevaa EU:n säännöstöä. EU:n kauppapolitiikalla on myös merkitystä syrjinnän ja rasismien torjunnassa¹⁰⁶.

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus on keskeisessä asemassa EU:n torjuessa rasismia kumppanimaiden sekä alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä ja poliittisessa vuoropuhelussa. Covid-19-kriisi todennäköisesti lisää entisestään eriarvoisuutta erityisesti terveydenhuollossa, sillä rodullisen tai etnisen vähemmistön edustajat ja pakolaiset ovat alttiimpia pandemian vaikutuksille¹⁰⁷. Suuri eriarvoisuus on myös este kestäväälle kehitykselle ja estää saavuttamasta Agenda 2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteet.

Taloudellisen tuen osalta rasismien vastainen toiminta, syrjimättömyys ja tasa-arvo kaikissa merkityksissään ovat demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan eurooppalaisen

¹⁰² Ottamalla käyttöön horisontaalinen mahdollistava ehto EU:n perusoikeuskirjan tehokkaalle soveltamiselle ja täytäntöönpanolle.

¹⁰³ Jäsenvaltioiden, jotka toteuttavat marginalisoituneiden yhteisöjen, kuten romanien, sosioekonomisen integraation edistämistä koskevaa ESR+ -erityistavoitetta on täytettävä kaikki kansallisten romanien strategiakehysten temaattisia mahdollistavia edellytyksiä koskevat vaatimukset, jotka esitetään [komission ehdotuksen vuosien 2021–2027 yhteisiä säännöksiä koskevaksi asetukseksi](#) liitteessä IV. ESR+ -erityistavoitteen lisäksi marginalisoituneiden yhteisöjen integroimiseksi voidaan käyttää useita muita EU:n rahoitusvälineitä.

¹⁰⁴ Lisätietoja https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_0.pdf

¹⁰⁵ Euroopan unionin neuvosto, 18. maaliskuuta 2019, asiak. 6337/19 ja asiak. 6338/19.

¹⁰⁶ Esimerkiksi EU:n yleisellä tullietuusjärjestelmällä edistetään syrjintää koskevan ILO:n yleissopimuksen (C111) ja kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointia ja täytäntöönpanoa. Syrjintää koskevan ILO:n yleissopimuksen (C111) ratifiointia ja täytäntöönpanoa edistetään myös EU:n vapaakauppasopimuksilla.

¹⁰⁷ Lisätietoja Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön julkaisussa [Addressing inequality in times of Covid-19](#), julkaistu 28. huhtikuuta 2020.

rahoitusvälineen keskeisiä arvoja, ja monialainen painopiste¹⁰⁸ sen seuraajassa eli naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineessä.

Eriarvoisuuden lisääntyminen on maailmanlaajuinen ilmiö, minkä vuoksi on entistä tärkeämpää luoda kansainvälisiä kumppanuuksia, jotta sen luomiin haasteisiin voidaan vastata yhteisesti ja johdonmukaisesti. Tämän vahvan ulkoisen toiminnan kehityksen pohjalta komissio ja korkea edustaja pyrkivät lujittamaan edelleen kumppanuuksia keskeisten kansainvälisten, alueellisten ja kahdenvälisen kumppanien kanssa, jotta rasismin vastaiseen ohjelmaan saataisiin uusi vahvistettu lähestymistapa.

Komissio aikoo

- esittää jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön pohjalta keskeiset periaatteet ja osatekijät, joita tarvitaan tehokkaiden kansallisten rasismin vastaisten toimintasuunnitelmien laatimiseksi vuoden 2021 loppuun mennessä;
- antaa ensimmäisen kertomuksen kansallisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta vuoden 2023 loppuun mennessä;
- nimetä jatkossa vuosittain Euroopan osallisuus- ja monimuotoisuus pääkaupungin;
- järjestää keväällä 2021 korkean tason tapahtuman rodullisen ja etnisen alkuperän huomioon ottamisesta yksityisten yritysten monimuotoisuutta koskevissa strategioissa;
- yhdessä korkean edustajan kanssa lujittaa edelleen kumppanuuksia keskeisten kansainvälisten, alueellisten ja kahdenvälisen kumppanien kanssa, jotta rasismin vastaiseen ohjelmaan saataisiin uusi vahvistettu lähestymistapa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- hyväksymään kansalliset rasismin vastaiset toimintasuunnitelmat vuoden 2022 loppuun mennessä;
- varmistamaan, että kansalaisyhteiskunnan edustajat ja tasa-arvoelimet osallistuvat rasismin vastaisten kansallisten toimintasuunnitelmien suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin.

3.3 EU:n positiivinen syrjintä: kuunteleminen ja toimiminen

Positiivinen syrjintä voi olla tärkeässä asemassa pyrittäessä korjaamaan aineellisen tasa-arvon puutetta yhteiskunnissa, sillä muodollinen tasa-arvo ei välttämättä yksinään vastaa tiettyjen ihmisryhmien erityistarpeisiin. Toiminnalla voidaan kompensoida niitä haittoja, joille rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvat altistuvat. Unionin lainsäädäntö ei estä jäsenvaltioita hyväksymästä erityisiä toimenpiteitä, joilla estetään tai korvataan lainsäädännössä kiellettyihin, rodullisiin tai etnisiin syihin perustuvaan syrjintään liittyvät haitat.

Jäsenvaltioita kannustetaan myös löytämään tapoja edistää tasa-arvonäkökohtien sisällyttämistä viranomaisten **päivittäiseen toimintaan**. **Lakisäätteiset yhdenvertaisuusvelvoitteet**¹⁰⁹, eli julkisen sektorin lakisäätteiset velvollisuudet edistää tasa-

¹⁰⁸ Ks. myös valmisteluasiakirja “A rights-based approach encompassing all human rights, for all EU development cooperation” (SWD (2014) 152 final).

¹⁰⁹ Lakisäätteisiin velvoitteisiin kuuluvat ennaltaehkäisevät toimet, jotka edellyttävät organisaatioita ottamaan käyttöön syrjintää ehkäiseviä järjestelmiä ja prosesseja, institutionaaliset velvoitteet, jotka edellyttävät

arvoa ennakoivasti ja järjestelmällisesti, asettavat tasa-arvon julkisen politiikan ytimeen. Niillä on merkitystä viranomaisille päätöksentekijöinä, palveluntarjoajina, työnantajina ja tavaroiden ja palvelujen hankkijoina. Tällaisten velvoitteiden on todettu¹¹⁰ mahdollistavan tehokkaat ja ennakoivat lähestymistavat syrjinnän poistamiseen ja tasa-arvon edistämiseen. Komissio helpottaa edelleen lakisääteisten velvoitteiden asettamista ja täytäntöönpanoa koskevien hyvien käytäntöjen vaihtoa.

Osallistavat demokratiat

Vuoden 2019 europarlamenttivaalien lähestyessä tietoisuus syrjäytymiselle alttiiden ryhmien, kuten rodullisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, demokraattisen osallistumisen ja edustuksen esteistä lisääntyi¹¹¹. Oikeudelliset ja hallinnolliset haasteet sekä esteettömyyteen liittyvät ongelmat ja institutionaaliset haasteet estivät osallistavan demokratian toteutumisen. Kertomuksessa **vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleista**¹¹² todettiin, että näiden seikkojen suhteen oli vielä saatava aikaan edistystä. Komissio ilmoitti aikovansa tehdä yhteistyötä Euroopan tason poliittisten puolueiden, Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkoston ja kansalaisyhteiskunnan kanssa osallistumisen parantamiseksi¹¹³. Tämä on osa eurooppalaisen demokratian toimintasuunnitelman ja komission tulevan EU:n kansalaisuutta koskevan kertomuksen mukaista työtä. Myös tällä alalla olisi keskeisen tärkeää kerätä tietoja vähemmistöjen demokraattisesta osallistumisesta ongelman laajuuden määrittämiseksi perusoikeuksia ja tietosuojavaatimuksia täysin noudattaen¹¹⁴.

Uusia rakenteita oppimiseen: pysyvät tietojen vaihdon puitteet

Komission puheenjohtaja von der Leyen korosti poliittisissa suuntaviivoissaan, että ”*vakaumuksemme voivat olla erilaisia, ja saatamme kuulua eri vähemmistöryhmiin, mutta meidän on kuunneltava toisiamme, opittava toisiltamme ja arvostettava tätä monimuotoisuutta.*” EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden poliittisten päättäjien on kuunneltava jokapäiväistä rasismia kokevia ihmisiä ja opittava heiltä. Komissio pyrkii ensisijaisesti kuuntelemaan rasismista ja syrjinnästä kärsiviä ihmisiä, ja tämän toimintasuunnitelman täytäntöönpano ja seuranta tehdään yhdessä heidän kanssaan. Tätä varten toimintasuunnitelmassa esitetään jäsenvaltioiden, tasa-arvoelinten ja paikallistason edustajien sekä asianomaisten henkilöiden huolenaiheita edustavien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden **säännöllistä kuulemista ja vuoropuhelua** niiden kanssa. Näissä vuoropuheluissa ei käsitellä ainoastaan tässä toimintasuunnitelmassa ilmoitettuja kohdennettuja toimenpiteitä, vaan ne ovat myös keskeisessä asemassa, kun pyritään sisällyttämään rodullisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien näkökulmat kaikkiin EU:n politiikkoihin.

organisaatioita ottamaan käyttöön työntekijöiden ja palvelujen käyttäjien tasa-arvoa edistäviä järjestelmiä ja prosesseja, sekä valtavirtaistamistoimet, jotka edellyttävät viranomaisia ottamaan asianmukaisesti huomioon tarpeen edistää tasa-arvoa lainsäädäntötyössä, budjetoinnissa, sääntelyssä ja päätöksenteossa.

¹¹⁰ Ks. Crowley N., [Making Europe More Equal: A legal duty?](#)

¹¹¹ Lisätietoja https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eu-citizen_-_type_a_report_-_infographics_-_a4_full.pdf

¹¹² [Kertomus vuoden 2019 Euroopan parlamentin vaaleista](#) (COM (2020) 252 final).

¹¹³ Komissio järjestää vaaleja käsittelevän työpajan, jossa vaihdetaan ja edistetään osallistavaan demokratiaan liittyviä parhaita käytäntöjä. Tavoitteena on, että vaalien ehdokaslistat kuvastavat yhteiskuntiemme monimuotoisuutta. Työpaja on suunniteltu pidettäväksi vuonna 2022, ja sen tuloksia on tarkoitus hyödyntää vuonna 2024 järjestettävissä seuraavissa europarlamenttivaaleissa.

¹¹⁴ Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkosto kokoontuu syyskuussa 2020 käynnistämään keskustelun tiedonkeruun parantamisesta. Keskustelun tuloksia käytetään vuoden 2020 katsauksessa Euroopan unionin kansalaisuuteen, joka on tarkoitus julkaista vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä.

Tämä tarkoittaa, että on pyrittävä tavoittamaan ruohonjuuritason **kansalaisyhteiskunnan** toimijat ja tehtävä enemmän yhteistyötä niiden kanssa. Komissio tapaa säännöllisesti ja vähintään kaksi kertaa vuodessa rasismin torjunnassa Euroopan, kansallisella ja paikallisella tasolla toimivia kansalaisyhteiskunnan järjestöjä arvioidakseen rasismin torjunnassa saavutettua edistymistä. Vuoropuheluun olisi otettava mukaan myös maahanmuuttajayhteisöjen verkostojen, työmarkkinaosapuolten¹¹⁵, poliittisten puolueiden, yritysten, koulutuksen tarjoajien, tiedemaailman, kulttuuri- ja urheilujärjestöjen sekä nuorisojärjestöjen edustajia ja sosiaalityöntekijöitä ja terveydenhuollon ammattilaisia. Erityisesti olisi annettava ääni ruohonjuuritason toimijoille, joilla on ensikäden asiantuntemusta ja kokemusta oikean toimintatavan määrittelystä.

Asiantuntijoiden osalta toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta olisi tultava tärkeä painopiste nykyisissä korkean tason työryhmissä¹¹⁶. Ne tarjoavat foorumeja keskustelulle, tiedonvaihdon ja tehostetulle koordinoinnille sekä kansallisten viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan ja tasa-arvoelinten väliselle yhteistyölle.

Lisäksi komissio nimittää **rasismintorjunnan koordinaattorin**. Koordinaattori pitää tiiviisti yhteyttä rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluviin henkilöihin ja välittää heidän huolenaiheensa komissiolle. Koordinaattori toimii vuorovaikutuksessa jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin, kansalaisyhteiskunnan ja tiedemaailman kanssa vahvistaakseen politiikkatoimia rasismin torjumiseksi. Lisäksi koordinaattori yhdistää voimansa komission yksiköiden kanssa pannaan täytäntöön rasismia ehkäisevän ja torjuvan komission toimintapolitiikan.

Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi tarjoaa kaikille kansalaisille kaikissa unionin osissa tilaisuuden keskustella heille tärkeistä asioista, mukaan lukien perusoikeudet ja EU:n arvot, jotka ovat keskeisiä unionin ja sen tulevaisuuden kannalta.

Rasismin torjunta EU:ssa edellyttää suurinta poliittista huomiota. Komissio järjestää **rasismin vastaisen huippukokouksen**, johon osallistuvat EU:n toimielimet, jäsenvaltiot, kansalaisyhteiskunta, tasa-arvoelimet ja ruohonjuuritason organisaatiot. Huippukokous järjestetään 21. maaliskuuta 2021 vietettävän **kansainvälisen rotusyrjinnän vastaisen päivän** yhteydessä, ja komissio huomioi tämän päivän vuosittain.

Komissio aikoo

- vahvistaa vuoropuheluaan jäsenvaltioiden, tasa-arvoelinten, kansalaisjärjestöjen ja paikallistason edustajien kanssa tämän toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa varten;
- nimittää rasismintorjunnan koordinaattorin;
- järjestää keväällä 2021 rasismin vastaisen huippukokouksen.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

¹¹⁵ Komissio ja talouselämän osapuolet ja työmarkkinaosapuolet ovat uudistaneet sitoutumisensa pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttamiseen (7. syyskuuta 2020 annettu yhteinen julkilausuma EU:n työmarkkinoiden kotouttamiskumppanuuden uusimisesta) ja nostaneet esiin muuttajien ja pakolaisten covid-19-kriisin yhteydessä kohtaamia erityisiä haasteita, erityisesti sitä, että lisääntyvän rasismin ja muukalaisvihan riski voi muodostaa ylimääräisiä esteitä heidän osallistumiselleen työmarkkinoille ja koko yhteiskuntaan. Lisätietoja: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en.

¹¹⁶ Erityisesti rasismin, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjumista käsittelevä EU:n korkean tason työryhmä sekä syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevä korkean tason ryhmä.

- hyväksymään erityisiä toimenpiteitä, joilla estetään tai korvataan lainsäädännössä kiellettyihin, rodullisiin tai etnisiin syihin perustuvaan syrjintään liittyvät haitat;
- löytämään tapoja edistää tasa-arvonäkökohtien sisällyttämistä viranomaisten päivittäiseen työhön.

4. EU:n omat henkilöresurssit

Työnantajana Euroopan komission on näytettävä esimerkkiä. Ollakseen nykyaikainen organisaatio komissiolla on oltava henkilöstö, joka kuvastaa koko yhteiskuntaa.

Tämän komission toimikauden aikana toteutetaan uusia toimia¹¹⁷, joilla edistetään monimuotoisuutta ja varmistetaan syrjimätön ja osallistava työpaikka kaikille rodullisesta ja etnisestä alkuperästä tai ihonväristä riippumatta. Kaikki nämä toimet ovat osa laajempaa toimenpidekokonaisuutta tulevassa **henkilöresursseja koskevassa strategiassa**, jolla ohjataan komission nykyaikaistamista julkishallintona. Henkilöstöhallinnon ja turvallisuustoiminnan pääosastoon perustetaan **moninaisuutta ja osallisuutta käsittelevä toimisto**, joka valvoo kaikkien asiaankuuluvien toimien kehittämistä ja täytäntöönpanoa. Toimisto on myös keskitetty asiointipiste kaikille asiantuntijoille ja yksiköille, jotka edistävät monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta komission osastoissa.

Komission henkilöstön monimuotoisuudesta kerätään ensimmäistä kertaa tietoja erityisellä monimuotoisuutta ja osallisuutta koskevalla kyselyllä, joka on vapaaehtoinen ja anonymi. Kyselyn tulokset pohjustavat henkilöresursseja koskevaan strategiaan sisältyviä näyttöön perustuvia politiikkoja ja toimenpiteitä. Kysely kattaa kaikki henkilöstöryhmät ja koskee kaikkia mahdollisia syrjintäperusteita, mukaan lukien tiedot henkilöstön rodullisesta ja etnisestä alkuperästä, tietosuojasääntöjä asianmukaisesti noudattaen. Sen avulla voidaan mitata edistymistä tulevaisuudessa. Muiden EU:n toimielinten ja elinten olisi toteutettava vastaavia toimia¹¹⁸.

Sitoutuminen monimuotoisuuden edistämiseen koskee organisaation kaikkia tasoja, ja kattaa siten koko henkilöstön kaikissa tehtäväryhmissä ja palkkaluokissa. EU:n toimielinten rekrytointi- ja valintaprosessit ovat tässä suhteessa keskeisiä välineitä.

Vaikka **valintaprosessi** perustuu ansioihin ja noudattaa tasa-arvopolitiikkaa, hakijoiden suurempaa monimuotoisuutta on tuettava. Seuraavien kuuden kuukauden aikana laaditaan strategia kohdennettua viestintää varten¹¹⁹. Euroopan unionin henkilöstövalintatoimisto (EPSO) käynnistää vuoden 2020 loppuun mennessä ehdotuspyynnön edistääkseen yhteistyötä eri asiantuntijajärjestöjen ja vähemmistöjä edustavien järjestöjen kanssa sekä perustaakseen **monimuotoisuutta edistävien kumppaniorganisaatioiden verkoston**, joka vastaanottaa tietoa työmahdollisuuksista ja kilpailuista. Verkosto on myös tärkeässä asemassa, kun pyritään ymmärtämään paremmin, miksi EU:n toimielimiä ei pidetä houkuttelevina työnantajina. Yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa kehitetään **tasa-arvon ja monimuotoisuuden seurantaväline**, jonka avulla voidaan havaita mahdollinen

¹¹⁷ Useita toimia on jo toteutettu komission tiedonannon ”[A better workplace for all: from equal opportunities towards diversity and inclusion](#)” (C(2017) 5300 final) mukaisesti.

¹¹⁸ Euroopan ulkosuhdehallinto on jo ilmaissut aikomuksensa osallistua kyselyyn.

¹¹⁹ Tähän sisältyy EU:n opiskelijalähettiläiden ja ”Back to School/University” -ohjelman käyttö EU-uran edistämiseen uravaihtoehtona etnisistä tai rodullisista vähemmistöistä tulevien opiskelijoiden keskuudessa. Vuoden 2020 loppuun mennessä järjestetään monimuotoisuutta käsittelevä mestarikurssi, johon osallistuu 185 EU-uralähettilästä 140 yliopistosta eri puolilta Eurooppaa.

monimuotoisuuden puute ehdokkaissa ja hakemista estävät tekijät ja löytää keinoja tilanteen korjaamiseksi.

Jotta **rekrytointiprosessissa** voidaan nykyistä tehokkaammin ehkäistä mahdollista syrjintää, henkilöstöhallinnon ammattilaisille järjestetään **tiedostamattomia ennakkoluuloja koskeva pakollinen koulutus**, ja he saavat lisää erikoiskoulutusta kykyjenmetsästys- ja haastattelutekniikoissa. Tämän tueksi rekrytointiprosesseja, -menettelyjä ja -välineitä **arvioidaan tasa-arvon ja monimuotoisuuden näkökulmasta**, jotta voidaan tunnistaa mahdolliset ennakkoluulojen tai syrjinnän riskit ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet. Komissio on sitoutunut toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimet sen varmistamiseksi, että tasa-arvon ja monimuotoisuuden arvioinnissa havaitut ongelmat korjataan tehokkaasti.

Komission sitoutuminen monimuotoisuuteen ulottuu myös komission **blue book -harjoitteluohjelmaan**¹²⁰. Komissio tarkastelee koko ohjelmaa tasa-arvon ja monimuotoisuuden näkökulmasta, ja **esittää vuonna 2021 strategian**, johon sisältyy rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien hakijoiden edustusta koskevia kohdennettuja tavoitteita. Näitä tavoitteita sovelletaan vuonna 2022 käynnistettäviin hakumenettelyihin.

Pyrkimykset henkilöstön moninaisuuden lisäämiseksi menettävät kuitenkin merkitystään, jos komissio itse työpaikkana ei ole täysin osallistava. Komissio aikoo toteuttaa lisätoimenpiteitä edistääkseen osallistavuuden kulttuuria. Ylemmän johdon ja keskijohdon keskeistä roolia korostetaan muun muassa siten, että komission **moninaisuutta ja osallistamista koskevasta peruskirjasta**¹²¹ tehdään olennainen osa kaikkien yksiköiden johtamista. Koko henkilöstölle tarjotaan säännöllisesti koulutusta tiedostamattomista ennakkoluuloista, mukaan lukien rodulliseen ja etniseen alkuperään liittyvistä ennakkoluuloista, sekä niiden yhtymäkohdista muiden syrjintäperusteiden kanssa. Asiaa koskevassa **sisäisessä tiedotuskampanjassa** käsitellään kaikkia monimuotoisuuden ja osallistamisen näkökohtia, kuten rodullista ja etnistä alkuperää. Osana EU:n toimia keskeisten rasismiin liittyvien merkkipäivien huomioimiseksi toteutetaan henkilöstölle suunnattuja tiedotustoimia, kuten henkilöstötilaisuuksia tai artikkeleita. Vuonna 2021 henkilöstölle järjestetään työpaja rodullisen ja etnisen monimuotoisuuden esille nostamisesta. Työpajassa eri rodullisista tai etnisistä taustoista tulevat esimiehet ja henkilöstön jäsenet kertovat omia tarinoitaan.

Ennaltaehkäisevien toimien rinnalla puututaan jatkossakin tiukasti työpaikalla tai rekrytointiprosessin aikana ilmenevään syrjintään, eriarvoisuuteen tai suvaitsemattomuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että hakijoiden ja henkilöstön jäsenten olisi koettava, että he voivat turvallisesti ilmoittaa mahdollisista **epäoikeudenmukaisista, syrjivistä tai vihamielisistä käytännöistä**. Häirintää koskevaa komission toimintakehystä tarkistetaan parhaillaan. Se tarjoaa keinot puuttua kaikenlaiseen työpaikalla tapahtuvaan epätoivottuun käytökseen, rotusyrjintä mukaan lukien.

Komissio aikoo **vertailla kaikkia** monimuotoisuuden ja osallisuuden edistämiseen liittyviä **toimiaan** suhteessa muihin julkishallintoihin, kansainvälisiin järjestöihin ja yksityisiin yrityksiin ja käy säännöllistä vuoropuhelua muiden EU:n toimielinten kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluviin hakijoihin ja henkilöstön jäseniin.

Komissio arvioi henkilöstönsä rodullisen ja etnisen monimuotoisuuden lisäämiseksi toteutettujen toimien tehokkuutta vuoteen 2023 mennessä.

¹²⁰ Komission päätös C(2005) 458.

¹²¹ Ks. komission tiedonanto C(2017) 5300.

Komissio aikoo

- näyttää esimerkkiä muille toimielimille toteuttamalla työntekijöiden rekrytointiin ja valintaan kohdistuvia toimia, joilla parannetaan merkittävästi vähemmistöjen edustusta komission henkilöstössä;
- kehottaa muita EU:n toimielimiä toteuttamaan tämän toimintasuunnitelman mukaisia toimia henkilöstön monimuotoisuuden ja osallistamisen edistämiseksi.

5. Päätelmät

Rasismi on EU:n keskeisten arvojen vastaista. Rasismin torjunta EU:ssa on yhteinen vastuu. Se edellyttää yhteisiä, päättäväisiä ja jatkuvia toimia. EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden ja EU:n virastojen on tehtävä yhteistyötä yhdessä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, työmarkkinaosapuolten ja yksityisen sektorin kanssa tämän viitsauksen poistamiseksi yhteiskunnistamme.

Komissio kehottaa kaikkia asiaankuuluvia toimijoita ja sidosryhmiä osallistumaan avoimeen, rehelliseen ja jatkuvaan vuoropuheluun, joka auttaa kehittämään ja panemaan täytäntöön rasismin vastaisia politiikkoja. Osana tätä vuoropuhelua EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden on omaksuttava uusi lähestymistapa siihen, miten ne ovat yhteydessä kansalaisyhteiskuntaan, ja varmistettava, että rodullisiin ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ääntä kuullaan.

Komissio seuraa tässä toimintasuunnitelmassa esitettyjen toimien täytäntöönpanoa, raportoi niiden edistymisestä ja muokkaa niitä tarvittaessa. Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia keskustelemaan säännöllisesti toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta ja tukemaan sitä sekä neuvostoa antamaan päätelmät jäsenvaltioiden toimista rasismin ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Komissio kehottaa jäsenvaltioita hyväksymään kansalliset toimintasuunnitelmansa vuoden 2022 loppuun mennessä ja hyödyntämään täysin kaikkia käytettävissään olevia välineitä, erityisesti monivuotisen rahoituskehityksen ja Next Generation EU -välineen tarjoamia mahdollisuuksia, rasismista ja syrjinnästä kärsivien tukemiseksi. Yhdessä rakennamme rasismista vapaan EU:n.